

**TELEVISIO KASVATTAJANA --- TELEVISIO – OHJELMIEN MERKITYS
LASTEN SOSIALISAATIOPROSESSISSA**

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Kasvatustieteen laitos
Pro gradu – tutkielma
Helena Mäkelä
Maaliskuu 2006

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Kasvatustieteen laitos

HELENA MÄKELÄ : Televisio kasvattajana—Televisio-ohjelmien merkitys lasten
sosialisaatioprosessissa

Pro gradu-tutkielma,

Kasvatustiede

Maaliskuu 2006.

Tutkielman tarkoituksena on kuvata ja ymmärtää lasten itsensä kertomana millainen kasvattaja televisio on heidän sosialisaatioprosessissaan. Tarkastelun kohteena on kolme osa-aluetta, joita ovat sosiaalisen lähipiirin merkitys, oppimisen ja tunteiden näkökulmat lapsen televisiokäyttäytymisessä.

Tutkimus on kvalitatiivinen ja perustuu fenomenologiseen lähestymistapaan. Tutkimusaineisto kerättiin yksilohaastattelua käyttäen kymmeneltä 9-11 vuotiaalta lapselta, joista puolet oli tyttöjä ja puolet poikia. Haastattelussa käytettiin etukäteen laadittuja puolistrukturoituja kysymyksiä. Aineiston analysointi tapahtui tutkijan oman ajatteluprosessin avulla, jota ohjasi osaltaan tutkimuksen ongelmanasettelu ja toisaalta avoin mieli yllättäville havainnoille.

Tutkimustulosten mukaan televisio sijoittui yhdeksi osaksi lasten elämään, mutta ei selvästi muodostanut merkittävintä aluetta. Oppiminen television kautta oli enemmänkin spontaania kuin tietoisesti tavoitteellista. Televisiosta oppiminen ei siten mennyt formaalisen, kouluoppimisen edelle. Tunteiden osalta voidaan todeta, että televisiosta lapset hakivat pääasiassa viihteenomaista, mukavaa oloa johon voi liittyä myös jännitystä. Selvän väkivallan näkeminen kuitenkin pelotti. Sosiaalisen lähipiirin merkitys lapsen televisionkatseluun jakautui perheenjäsenten ja ystävien kesken eri tavalla. Perheenjäsenten kanssa katsottiin yleensä jonkin verran, mutta ohjelmista ei juurikaan keskusteltu kun taas kavereiden kanssa ei yhdessä paljon katseltu, mutta sen sijaan ohjelmista keskusteltiin myöhemmin. Merkittävä havainto oli lasten kypsä ja aktiivinen asenne ohjelmavalintojen suhteen.

SISÄLLYSLUETTELO:

1.	JOHDANTO	5
2.	TELEVISIO JA MUUT VIESTINTÄVÄLINEET	7
2.1	Television kehitys	7
2.1.	Television ja muut viestintävälineet	8
3.	LAPSI TELEVISIOTUTKIMUKSESSA.....	9
3.1.	Teoriat televisiotutkimuksen taustalla	9
3.2.	Lapsen ja television suhde	12
3.3.	Katsomisaktiivisuus ja seuratuimmat ohjelmat.....	14
4.	TELEVISIO JA LAPSEN SOSIAALINEN LÄHIYMPÄRISTÖ.....	15
4.1.	Television lapsen sosiaalistaja	15
4.2.	Katsomistilanne lapsiperheessä.....	17
4.3.	Television lasten ystävyysuhteissa	18
5.	TELEVISIO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	19
5.1.	Oppimisympäristöjen määrittelyä.....	19
5.2.	Lapsen kognitiivisen kehityksen asettamat ehdot.....	20
5.3.	Konstruktivistisesta oppimisteoriasta	21
5.4.	Oppiminen televisio-ohjelmista	23
5.4.1.	Television osana identiteetin kehitystä	25
6.	TELEVISIO LAPSEN TUNNE-ELÄMÄSSÄ.....	27
6.1.	Tunteiden välittymismekanismit.....	27
6.2.	Tunteet ihmisen psykologisessa olemuksessa ja televisio-ohjelmissa.....	28
7.	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	30
8.	TUTKIMUKSEN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT.....	32
9.	LAADULLISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	34
9.1.	Haastattelu tutkimusaineiston keruumenetelmänä.....	35
9.2.	Tutkimukseen osallistuneet henkilöt.....	37
9.3.	Haastattelutilanne.....	38
9.4.	Aineiston analysointi.....	40
10.	TUTKIMUSTULOKSET	42
10.1.	TELEVISION KÄYTTÖTAVAT	42
10.1.1.	Television käyttömäärä ja sisällöt.....	42
10.1.2.	Lasten suosikit.....	46
10.2.	TELEVISIO JA SOSIAALISEN LÄHIPIIRIN MERKITYS	47

10.2.1.	Lasten television katselu ja sosiaaliset suhteet	47
10.2.2.	Katselun valvonta.....	49
10.3.	TELEVISIO LASTEN OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	52
10.4.	TELEVISIO TUNNEYMPÄRSTÖNÄ	58
11.	POHDINTA	61
11.1.	Tutkimustulosten tarkastelu	61
11.2.	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	66
11.3.	Tutkimuksen hyödyntäminen ja jatkotutkimusajatuksia.....	69
LÄHTEET	72
LIITE	75

1. JOHDANTO

Sähköisen viestintäteknologian nopea ja mullistava kehitys on synnyttänyt ympärillemme kuvallisen ja sanallisen viestintäkaoksen, joista televisio on yksi merkittävimpiä. Televisio tosin ei ole uusi keksintö, vaan se valtautui osaan koteihin Suomessa 1950-1960-luvulta lähtien ja nykyään se löytyy lähes jokaisesta kodista. Televisio on säilyttänyt suosituksen asemansa muiden kilpailevien medioiden välillä, johon voidaan taustalta löytää monia tekijöitä. Television tekninen kehitys kaapeli ja satelliittiverkkojen kautta moniin kanavavaihtoehtoihin on laajentanut ja monipuolistanut katselumahdollisuuksia. Siirtyminen television mustavalkoisesta kuvasta värikuvaan muuttuminen on osaltaan vaikuttanut katselun kiinnostavuuden säilymiseen. Merkittävin muutos lienee kuitenkin tapahtunut ohjelmien sisällöissä ja se jos mikä houkuttelee niin lapsia kuin aikuisia viettämään aikaansa television äärellä.

Televisio-ohjelmat vaikuttavat lasten elämään tavalla ja toisella. Tutkimuksia television katselun aggressiivisista vaikutuksista lapsiin on tehty valtavia määriä ja usein aikuisten näkökulmasta katsottuna. Televisio onkin nähty kautta koko sen olemassaolon ajan olevan enemmän uhka kuin turvallinen vapaa-ajanviettoväline lapsen kehitykselle ja elämään. Totta on, että televisio syyttää ulos sellaisia ohjelmia, joita ei yleensä ole tarkoitettu lasten katsottaviksi jos sitten aikuistenkaan. Kuitenkin osa televisio-ohjelmista on sellaista, jonka lapset omaksuvat ja sisäistävät, koska siitä muodostuu osa heidän nuorisokulttuuriaan. Monet uskovatkin, että erilaiset mediat kuten televisio valtaavat tilaa perinteisiltä kasvattajilta lähinnä opettajilta ja vanhemmilta. Erityinen huoli yleisimmin on kuitenkin se, että televisiota ei pidetä hyvänä kasvattajana, vaan sen nähdään aiheuttavan lapsen kehitykselle ja elämään erilaisia haitallisia vaikutuksia. Huoli on mitä ilmeisimmin oikeutettua, sillä viimeisten viiden vuoden kuluessa televisio-ohjelmien sisällöt ovat muuttuneet todella radikaalisti. Useimmat ohjelmat sisältävät hyvin paljon väkivallan eri

asteita useimmiten raakaa väkivaltaa, seksikohtauksia (jopa pornoa), huumeiden ja muiden päihhteiden käyttöä sekä ala-arvoista kielenkäyttöä. Miten lapsi voi säilyttää lapsen mielensä ja ne asiat jotka lapsuuteen kuuluvat, kun joka päivä vastaan tunkee kuvaruudusta toisenlainen maailma. Viestintätutkija Postman (1982) on kiteyttänyt hyvin vallitsevaa ilmiötä väittäen, että ero lapsuuden ja aikuisuuden välillä on nopeasti katoamassa. Aikaisemmin aikuiset pystyivät pitämään salassa esimerkiksi seksuaalisuuden siihen asti kunnes niistä asioista voitiin lapselle puhua. Nykyään mikään ei ole salattua vaan kaikki on avointa lapselle ja lapsista tulee enneaikaisia aikuisia.(emt.,130-152.)

Monet televisio-ohjelmat ovat sisällöltään sellaisia, joita ei pidetä lasten katsottaviksi soveltuviksi. Televisiota ei kuitenkaan pitäisi nähdä täysin negatiivisena ilmiönä lasten elämässä, vaan myös kehittäväenä välineenä muiden kasvattajien rinnalla. Televisio-ohjelmien tarjonnasta on nykyään mahdollista valikoida sopivia ohjelmia katsottaviksi useiden eri kanavavaihtoehtojen kautta. Järkeviä ja kehittäviä televisio-ohjelmia siten löytyy kaikenikäisille lapsille. Näitä ovat esimerkiksi luonto-, visailu-, matkailu-, kulttuuri- ja kieliohjelmat. Myös erilaisia lastenohjelmia voidaan pitää harmittomina ja mukavina ajanvietteinä.

Tutkimukseni tarkoituksena on ymmärtää miten sosiaalinen lähipiiri vaikuttaa lapsen televisiokäyttäytymiseen. Lähipiirin katson koostuvan lapsen vanhemmista, sisaruksista ja ystävistä. Lisäksi kiinnostukseni kohdistuu siihen mitä lapset kokevat oppivansa televisio-ohjelmien kautta ja millaisia tunteita ohjelmat herättävät lasten mielissä.

2. TELEVISIO JA MUUT VIESTINTÄVÄLINEET

2.1 Television kehitys

Televisio ei ole mikään uusi keksintö, vaan se valtautui Suomen koteihin 1950-luvulta lähtien. Haejungin (2001) mukaan Yhdysvallat tosin on ollut tässä kehityksessä hieman edellä, sillä siellä noin 1930-luvulla aloitettiin televisiolähetykset. Televisio saavutti nopeasti laajan katsojakunnan, kun samalla romahti elokuvan ja radion suosio. (emt., 14.) Asemaansa suosittuna mediana televisio kykeni vahvistamaan satelliitti / kaapeliverkkotoiminnan kehittymisen avulla. Toiminnan juuret ovat sekä Yhdysvalloissa että Länsi-Euroopassa yhteisantennijärjestelmissä. Kehittyminen oli kuitenkin melko hidasta, sillä vasta 1970-luvun loppupuolella Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa 1980-luvun puolivälissä alkoi kehittyä erillistä ohjelmatoimintaa kaapeliverkkojärjestelmissä. Aluksi ohjelmatoiminta perustui videonauhojen kuljettamiseen paikasta toiseen, mutta kaapelitelevision ohjelmapalvelujen ja tekniikan kehittymisen myötä siirryttiin satelliittivälitykseen. Tämä merkitsi merkittävää kasvua kaapelitelevisiotoiminnalle. Kaapeliverkkotoiminnasta niin Yhdysvalloissa kuin Länsi-Euroopassa tuli valtakunnallisten ohjelmien paikallinen jakelupiste. 1980-luvulla tulivat kuvaan mukaan tietoliikennesatelliitit ja Länsi-Euroopassa saman luvun lopulla aloitti toimintansa ns. yleisradiosatelliitit ja välityssatelliittien kehittyneimmät versiot. Teknisten keksintöjen kehittymisen myötä nykyään on mahdollista seurata reaaliajassa omassa kodissa television välityksellä maailmantapahtumia. (Soramäki 1990, 79-92.)

Televisio on nyky-yhteiskunnassa edelleen merkittävä viestintäväline huolimatta muista vapaa-ajanviettomahdollisuuksista. Tutkimusten mukaan sen katselu on jatkuvasti lisääntynyt kaikissa ikäluokissa. Eniten katselu oli lisääntynyt 15-19-vuotiaiden ryhmässä jopa 50% vuosien 1979-1987 välillä. Tähän on ehkä vaikuttanut videoiden käytön

lisääntyminen. Myös nuoremmassa, 10-14 vuotiaiden ryhmässä television katselu lisääntyi samana ajankohtana, mutta vähemmän kuin vanhempien ryhmässä. (Werner 1996, 40-41; Tilastokeskus, 1993, 54.)

Ilmiöön voidaan löytää monia selityksiä, joista ehkä merkittävin on television käyttöön liittyvä helppous. Televisio löytyy nykyään lähes jokaisesta kodista ja monilla on jopa kaksi vastaanotinta kotona. Ihmisillä on vapaa-aikaa merkittävästi enemmän kuin muutama vuosikymmen sitten, mikä osaltaan vaikuttaa television katselun lisääntymiseen.

2.1. Televisio ja muut viestintävälineet

Television tultua koteihimme sen rinnalle on teknisen kehityksen myötä tullut myös muita viestintävälineitä, joista osa on ollut olemassa ennen kuin televisio ilmestyi koteihimme. Näitä ovat sanoma- ja aikakauslehdet, radio, levyt sekä kasetit. Nopean teknisen kehityksen myötä myöhemmin mukaan ovat tulleet muun muassa videot, tietokoneet ja kännykät. Werner (1996) on tutkinut suomalaislasten eri viestintävälineiden ajallista käyttöä päivittäin 1987-1988. Tutkimustulokset osoittivat, että televisiota katseli 83 % tutkitusta ryhmästä kun taas aikakauslehtien ja kirjojen osalta prosenttiluku sijoittui 30-35 % välille ja radiota käytti vain 9% lapsista. Hyvin samansuuntaiset tulokset saatiin kun tutkimus tehtiin samanikäisille norjalaislapsille. Televisio oli myös heidän keskuudessaan suosituin media. Televisiota katsoi jopa 93% tutkituista nuorista. (emt, 11-16.) Kokkolan seudulla tehty tutkimus nuorten eri viestintävälineiden käytöstä osoitti, että televisio on selvästi seuratuin media. Internet ei ole saavuttanut niin hallitsevaa asemaa kuin yleensä on ajateltu. Tosin nuorista 59% kävi päivittäin internetissä seikkailemassa. Merkittävää oli myös se, että internetin sanomalehtien verkkoversioiden seuraaminen ei ollut suosittua.

Sen sijaan sanomalehtien paperiversiot olivat selvästi suosituimpia nuorten keskuudessa. (Valli, 2004, 191.)

Wernerin (1996) mukaan Norjassa tutkittiin kolmella eri seurantajaksoilla eli ensin 1967-1969 ja sitten vuosina 1978 ja 1990 television asemaa suhteessa muihin viestintävälineisiin. Ajankohdat valittiin silmällä pitäen sitä, että ensimmäinen seurantajakso osui aikaan, jolloin televisio teki tuloaan Suomeen vanhojen viestintävälineiden, radion ja elokuvan rinnalle. Kaksi jälkimmäistä vuosilukua sijoituivat aikaan jolloin uudet mediat kuten videot tulivat television rinnalle. Tutkimustulokset osoittivat, että televisio syrjäytti ennen kaikkea muita medioita kuten elokuvia, radiota, sarjakuvia ja jossain määrin myös kirjoja. Syynä tähän nähtiin se, että televisio tarjosi helpomman tai paremman tavan tyydyttää samoja tarpeita kuin vanhojen viestintävälineiden kautta. Mielenkiintoista oli myös se, että videoiden ja satelliittitelevision katselun myötä televisio-ohjelmien katselu väheni. Niin ikään on todettu, että tietokonepelit muuttavat lasten toimintaa aktiivisemmaksi. (emt.,32-37.)

Edellä mainitun kahden tutkimuksen tulokset näyttävät tukevan sitä tosiasiaa, että televisio on säilyttänyt vahvan aseman suosituimpana medianana, vaikka tutkimusten välillä on lähes 20 vuotta. Toisaalta on otettava huomioon se miten televisioon on tullut kaapeli- ja satelliittiverkon kautta useita eri kanavavaihtoja ja se on osaltaan voinut vaikuttaa katsojien pysymiseen vastaanottimiensa äärellä. Ohjelmien sisällön muuttuminen voi osaksi lisätä varsinkin lasten uteliaisuutta katsoa sellaista josta heillä ei ole vielä kokemusta. Tosin edellä esitetty Wernerin tutkimus osoittaa, että uusimman teknologian kehittymisen myötä televisio ei ehkä kykene enää säilyttämään hallitsevaa asemaansa.

3. LAPSI TELEVISIOTUTKIMUKSESSA

3.1. Teoriat televisiotutkimuksen taustalla

Ihmisten käsitykset television vaikutuksista jakaantuvat sekä positiivisiin että negatiivisiin näkökulmiin. Niin ikään tutkimuksenkin tasolla esiintyy erilaisia, toisistaan poikkeavia teorioita, joiden kautta television ja muiden medioiden vaikutusten uskotaan syntyvän. Vallitsevasta ilmiöstä voidaan huomata se, että median vaikutukset eivät ole niin yksiselitteisiä kuin ajatella saattaisi. Näyttää myös siltä, että ei ole olemassa yhtä ainuttakaan oikeaa ja tyhjentävää selitystä sille miten mediavaikutukset lopulta välittyvät. Tutkittaessa median vaikutuksia lapsiin ehkä yksi käytetyimmistä on ollut behavioristisesta teoriasta tuttu ärsyke-reaktio-malli, mikä paremmin tunnetaan syy-seuraus mallina. Tämä tarkoittaa, että sanomalla on aina yksi ja sama vaikutus. (Werner 1996, 17-19).

Tämä näkökulma vaikuttaa kovin yksioikoiselta, koska silloin voidaan ajatella kaikkien ihmisten reagoivan tapahtumiin samalla tavalla. Ihmiset kuitenkin eroavat toisistaan monella eri tavalla. Jokaisella on oma persoonallisuutensa, elämähistoriansa, sosiaalinen lähiympäristö, arvot, asenteet ja eri sukupuolet. Nämä ovat tekijöitä, jotka osaltaan vaikuttavat siihen miten mihinkin asiaan reagoidaan.

Wernerin (1996) mukaan mallin heikkoudet huomattiin pian, koska ihmiset reagoivat tapahtumiin eri tavalla. Erilaiset väliin tulevat tekijät kuten sanoman vastaanottajan ominaisuudet ja sanoman sisältö voivat heikentää tai vahvistaa sanoman vaikutuksia. Tutkittaessa mediavaikutuksia lapsiin on havaittu, että on olemassa monia tärkeitä tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen millaiseksi lapsen televisiosuhde muodostuu. Nykyään pyritään tutkimaan lapsen kohdistuvia mediavaikutuksia kokonaisvaltaisesta, holistisesta näkökulmasta. Tässä otetaan huomioon television ohella lapsen sosiaalinen lähiympäristö, vanhemmat, sisarukset, kaverit, koulu ja mahdollisten muiden tekijöiden yhteispeli ja vuorovaikutussuhteet. (emt., 19,20.)

Holistisen näkökulman lisäksi korostetaan myös yksilön omaa aktiivisuutta, jotka eivät sulje toisiaan pois vaan yksilön oma aktiivisuus vaikuttaa holistisen näkökulman taustalla. Tämän ajattelutavan perustana on sosialisatioteoria, mikä tarkoittaa yksilön/lapsen kehitystä ja oppimista oman sukupolvensa elämistavoista ja käytänteistä. Siten yhteiskunnalliset kulttuurit siirtyvät sukupolvesta toiseen. (Werner, 1996, 20,21.) Mustosen (2001) mukaan sosialisatiossa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa, jossa heidän toimintaansa ohjaavat yhteiset normit, ajattelu- ja käyttäytymistavat. Televisio nähdään merkittävänä sosiaalistajana etenkin arvojen siirtämisessä. Ihmiset hahmottavat paikkaansa maailmassa ja maailmankuvaansa medioiden, television avulla. Etenkin lapset rakentavat todellisuuskäsityksiään median pohjalta. (emt., 63.)

Mustosen (2001) mukaan sosialisatioteoria vaatii tarkennusta ja muita teorioita rinnalleen, koska sitä on kritisoitu liiasta yleisyydestä. Kultivaatioteorialla tarkoitetaan television valtaa muokata katsojien todellisuuskäsityksiä median maailmankuvan mukaisiksi.(emt.,64.) Suhonen (1995) väittää, että median sosiaalistavan merkityksen taustalla vaikuttaa sellainen ideologia, jossa televisio tukee vallitsevia oloja. Televisio-ohjelmien sisällöt ammennetaan siis ihmisten reaali maailmasta. (emt.,46.) Suoranta (2003) puolestaan toteaa, että yleisö ja media muokkaavat vastavuoroisesti toisiaan. Mediakulttuurin muodot syntyvät ihmisten tekojen kautta ja samalla ne muokkaavat ihmisten identiteettejä, arvoja, asenteita ja käsityksiä. Asetelma on ikään kuin pakon sanelema jolle emme voi tehdä mitään. (emt.,71,72.) Konsonanssimalliin taas sisältyy ajatus, että viestien yhdenmukaisuus lisää vaikutusta eli mitä enemmän mediasisältöä toistetaan samanlaisina eri tietolähteissä sitä enemmän mediavaikutukset tehostuvat. Tosin tutkimukset ovat osoittaneet, että median vaikutukset ihmisten joihinkin asenteisiin ja käyttäytymiseen ovat yksi osatekijä. Median roolia ei siten voi vähätellä, mutta ei myöskään suurennella. (Mustonen, 2001, 63.)

3.2. Lapsen ja television suhde

Lapsen suhdetta televisioon on tutkittu paljon ja monista eri näkökulmista hyvin pitkään. Jopa ennen television valtakautta tutkittiin muiden viestinten kuten radion ja elokuvan vaikutuksia lapsiin, koska niiden ajateltiin olevan haitallisia lapsen kehitykselle. Etenkin mediaväkivallan katselemisen uskottiin olevan lapsille haitallista, koska sen uskottiin johtavan esimerkiksi aggressiiviseen käyttäytymiseen. Tämä näkökulma onkin ollut tutkituimpia alueita lapsi ja televisiotutkimuksen alueella. (Suoninen 1993, 11,12 ; Cantor 2001, 207.) Kytömäen (1999) mukaan viimeisen neljän vuosikymmenen aikana on tehty yli 2000 tutkimusta television vaikutuksista aggressiivisuuteen kun taas pelkoihin liittyviä tutkimuksia on tehty vain muutamia. Näkökulma tutkimuksissa on ollut pääasiassa behavioraalista, ärsyke-reaktio- mallin mukaista. (emt.8,9.) Amerikkalainen lääketieteellinen tutkimus osoittaa, että jopa 10-20% todellisen elämän väkivaltatapauksista voi selittyä televisioväkivallan katselun kautta. (American Academy of Pediatric,2001,423.)

Edellisen tutkimuksen tuloksista voidaan esittää vastakysymys eli mistä aiheutuvat 80-90% todellisen elämän väkivaltatapauksista. Tämä prosenttiluku on huomattavasti suurempi kuin televisioväkivallasta aiheutuneet väkivaltatapaukset. Todellisen huolestumisen aihe olisi ehkä suuremman prosenttiluvun alle sijoittuvat väkivaltatapaukset. Näyttää siltä, että tutkimukset televisio-ohjelmien aggressiivista vaikutuksista ovat vieneet tilaa muilta mieltä askarruttavilta asioilta lapsen ja television välisessä suhteessa.

Televisio-ohjelmien tunteita välittävät tutkimukset ovat siis mitä ilmeisimmin tarpeellisia ja ajankohtaisia. Hautakankaan (2003) mukaan erilaiset mediat sisältävät paljon romantiikkaan ja parisuhteisiin liittyviä teemoja. Erilaiset saippuaoppperat tarjoavat voimakkaiden tunteiden siivittäminä mitä erilaisimpia ja moni-ilmeisimpiä sekä usein epärealistisia ihmissuhdetarinoita. Hautakangas (2003) väittää, että elämme postemotionaalisessa yhteiskunnassa, jossa aidot, omat tunteet ovat kuolleet ja tankkaamme median välittämiä valmiita tunnepaketteja. Nämä tunteet vielä omaksutaan ja kulutetaan kuten mitä tahansa massatuotetta. Ohjelmat uutislähetyksistä fiktiivisiin tarinoiniin sisältävät paljon erilaisia tunteita herättäviä elementtejä. Tutkimuksissa on havaittu, että vanhemmat yrittävät neutralisoida lastensa tunteita korostamalla ohjelmien fiktiivistä luonnetta. Toisaalta useimmat uutislähetykset sisältävät runsaasti pelottavia, todellisen elämän tapahtumia, joita ei voi fiktiivisyydellä perustella. (emt., 5-7.)

Koko maailmaa koskettanut Aasian tsunamikatastrofi tapaninpäivänä 2004 avautui televisiokuvien kautta järkyttäväksi todellisuudeksi monille ihmisille, jossa menehtyi myös suomalaisia. Uutisointi dramaattisin kuvien siivittämänä onnettomuusalueelta oli useiden päivien ajan lähes jatkuvaa ja siitä ei jäänyt osattomaksi lapsetkaan. Lasten reagointia tapahtuneeseen kartoitettiin Nurmijärven ala-asteella. Toimittaja haastatteli ala-asteen 3-luokkalaisia ja heidän opettajaansa koulussa, jonne he olivat palanneet joululoman ja Aasian katastrofiuutisten jälkeen. Opettaja kertoi, että oppilaiden käytös oli huomattavasti levottomampaa kuin normaalisti. Oppilaiden haastattelu toi esiin sen, että he olivat surullisia siitä mitä ihmisille oli tapahtunut. Eräs oppilas taas kertoi, että oli iloinen siitä ettei itse ollut siellä silloin kun katastrofi tapahtui. Yllättävää oli se, että osa oppilaista ei ollut keskustellut kotona omien vanhempiansa kanssa tapahtumasta. Ehkä tämä oli myös aikuisille järkyttävä tapahtuma ja sanoja ei heti löytynyt. Tosin osa sanoi keskustelleensa ystäviensä kanssa tapahtuneesta. Opettajan mukaan uutisointi katastrofialueelta oli

visuaalisesti ja sanallisesti lapsille liian rankkaa katseltavaa. (MTV 3, 05.01.2004, Ohjelma 45 minuuttia, Aasian katastrofi.)

3.3. Katsomisaktiivisuus ja seuratuimmat ohjelmat

Luukka., Hujanen., Lokka., Modinos., Pietikäinen & Suoninen (2001) ovat tehneet laajan kyselytutkimuksen nuorten (13-19-vuotiaat) mediankäyttötavoista. Tutkimusajankohta oli vuonna 1999 marras-joulukuun aikana. Television havaittiin olevan selvästi eniten käytetyin media. Arkisin lapset käyttivät television katseluun aikaa noin kaksi tai kolme tuntia ja viikonloppuisin jo enemmän eli kolmesta neljään tuntia päivässä. (emt.,29.) Valkosen, Pennosen & Lahikaisen (2005) mukaan 5-6 vuotiaiden lasten television katseluun kului päivässä keskimäärin 1,4 tuntia. Toisaalta vaihteluväli oli 36:sta minuutista 4,2 tuntia päivässä. Kun taas 9-16 vuotiaiden televisionkatselu oli jo noin 2,4 tuntia päivässä. (emt.,64.) Shaffer (1994) esittää hieman erilaisen näkökulman vuonna 1987 tehdystä amerikkalaislasten television katselusta. Sen mukaan televisionkatselu lisääntyi hyvin jyrkästi pikkulapsi-ikästä aina 9-12 vuotiaaksi, jonka jälkeen katselu väheni kohti nuoruusikää. Katsomismäärä oli 1-12 ikävuosien välillä keskimäärin 2-4 tuntia päivässä. Nyssölän (2005) mukaan tilastokeskuksen vertailut vuosien 1987- 1988 ja 1999- 2000 välillä osoittavat koululaisten television katseluun käytetyn ajan lisääntyneen viidenneksen 2000-luvulle tultaessa. Merkittävä havainto kuitenkin oli tv-mittaritutkimuksia tekevän Finn- panelin mukaan se, että television katseluun käytetyn ajan nousu pysähtyi vuonna 2003 nuorten keskuudessa. Ilmiön ei kuitenkaan uskota uhkaavan television hallitsevaa asemaa mediavälineenä. (emt., 51.)

Luukan ym. (2001) mukaan nuorten ohjelmavalinnat painottuvat usein viihteellisen ohjelmatarjonnan puolelle. Suosituimpia ohjelmia olivat pitkät elokuvat ja ulkomaiset

sarjat, joita noin 60% tutkituista nuorista kertoivat katsovansa. Toisaalta kotimaiset sarjat olivat myös suosittuja, sillä noin puolet nuorista katsoi niitä. Seuraavaksi eniten katsottujen ohjelmien sarjan muodostivat viihdeohjelmat, musiikkivideot ja uutiset, joita katseli noin 40% tutkituista nuorista. Sen sijaan vähiten katsottiin ajankohtaisohjelmia, dokumentteja, opetusohjelmia ja keskusteluohjelmia. (emt., 51-52.)

Luukan (2001) mukaan suosituimmat ohjelmat voidaan selvästi nimetä, joista yksi oli Salatut elämät (kotimainen ihmissuhdesarja) ja Shout Park (amerikkalainen satiiri). (Luukka 2001,54,55.) Myös Finnpanelin TV- mittaritutkimuksen mukaan suosituimmat ohjelmat olivat Salatut elämät, Frennit (amerikkalainen komediasarja), C.S.I (amerikkalainen rikossarja) ja Käenpesä (kotimainen ihmissuhdesarja).

4. TELEVISIO JA LAPSEN SOSIAALINEN LÄHIYMPÄRISTÖ

4.1. Televisio lapsen sosiaalistaja

Sosialisaatiolla tarkoitetaan sitä sukupolvien välistä vuorovaikutustapahtumaa, jonka tuloksena uusi sukupolvi valmistautuu toimimaan yhteiskunnan eri tehtävissä ja kehittämään niitä edelleen. Näin yksilö tulee osalliseksi yhteisön kulttuuria kehittäen sitä omalta osaltaan ja jatkaen samaa kiertokulkua. (Antikainen 1993, 12.) Sosialisaatio koskettaa kaikkia elämänalueita ja se on yksi olennainen osa yksilönkehitystä niin tietoisuuden kuin tunnetasollakin. Sillä voidaan katsoa olevan perustava merkitys sekä yhteiskunnan jatkuvalla olemassaololle että yksilön identiteetin kehitykselle, todellisuuden käsityksille ja asioiden arvoperustoille. Sosialisaation keskeisimpiä osa-alueita ovat sisältö, sosiaalistava instanssi sekä sosialisaatioprosessi ja kaikissa näissä televisio voi toimia tärkeänä vaikuttajana. Koulun ja vanhempien toiminnan voidaan ajatella olevan yksi tavoitteellisen ja tarkoituksellisen sosialisaation muoto, mutta media ja television rooli sen

sijaan enemmän ei- tarkoituksellinen, tilapäinen ja ei-tavoitteellisen sosialisointin muoto.
(Werner 1996, 21.)

Salmisen (1988) mukaan monien tutkimusten lähtökohtana on se, että mitä kuvamediat tekevät lapselle eli seuraako niistä hyvää vai pahaa. Sen sijaan pitäisi kysyä myös sitä, että mihin lapsi tarvitsee televisiosta tai mihin hän sitä käyttää. Tällaiseen kysymykseen on harvoin tutkimuksen historiassa yritetty vastata. Keski-ikäinen suomalainen kuluttaa elämästään kuusi vuotta televisionkatseluun kun se Yhdysvalloissa on jo yhdeksän vuotta. Television katselulla täytyy olla silloin jokin syvempi merkitys kuin esimerkiksi liikkuvan kuvan lumo. (emt.,9.) Salmisen (1988) mukaan Irlantilainen väestöntutkija Grant Noble (1975) on selvittänyt tätä ilmiötä. Hän on todennut television ruokkivan joitakin hyvin perustavanlaatuisia tarpeita modernisoituneessa teollisuusyhteiskunnassamme. Noble on verrannut perinteistä maalaiskylää nykyaikaiseen suurkaupunkiin ja teollistumisen myötä hän on analysoinut tapahtuneen muun muassa seuraavia muutoksia.

1. Agraariajan yhteisössä oli vähän ammatillista erikoistumista eli tuon ajan ihmiset olivat periaatteessa monen alan ammattilaisia. Modernissa kaupunkiyhteisössä ammatillinen erikoistuminen oli viety pitkälle mikä merkitsi sitä, että yhteiset jokapäiväisessä elämässä koetut elämäkokemukset vähenivät. *Televisio voi paljastaa mysteerejä eli sen myötävaikutuksella voidaan laajentaa yhteisesti koetun aluetta.*

2. Maalaiskylän elämänrytmi oli toistuva eli se rakentui pitkälti vuorokauden aikojen mukaan (syklinen aikakäsite). Vapaa-ajan ja työajan välillä ei ollut tarkkaa rajaa. Kaupunkiyhteisössä elämänrytmi toistui samanlaisena (lineaarinen aikakäsite) ja työn ja vapaa-ajan välillä oli jyrkkä ero. *Televisio luo aikastruktuureja, rutiineja ja katselutottumuksia, jotka rytmittävät elämää.* Televisioutisten seuraamista voidaan

verrata esimerkiksi sellaisiin maalaiskylän päivärutiineihin kuten vedenhaku ja puunhakkuu.

3. Teollistuneessa suurkaupungissa ihmisten elämäntapa on yksityistynyt eikä perhettä pidetä enää työyksikkönä. *Televisio mahdollistaa katselijoilleen yksityisyyden säilyttämisen samalla kun se tarjoaa mahdollisuuden tirkistellä muiden ihmisten elämää.* (emt., 10.)

Salminen (1988) mukaan Noble on todennut näiden vertailujen perusteella mielenkiintoisen asetelman siitä minkä takia ihmiset niin mielellään katselevat televisiota. Hänen mukaansa televisio tarjoaa hetkellisen pakopaikan yhteiskunnasta viihdytysten maailmaan. Lisäksi ihmisillä on mahdollista nähdä television kautta laajemmin yhteisön eri tapoja elää ja toimia. Tämän kautta muun muassa peilataan omaa identiteettiä suhteessa muihin ihmisiin. Televisio on vallannut sen sosialisatiotehtävän mikä ennen kuului kyläyhteisöissä perheelle. (emt.,11.)

4.2. Katsomistilanne lapsiperheessä

Tutkittaessa lasten televisionkatselua täytyy ottaa huomioon se, että lapsi on osa koko perhettä. Television katselu näyttää olevan keskeisellä paikalla osassa perheen elämää. Varsinkin alle kouluikäisten perheissä on yhdessä katselu yleisempää kuin vanhempien lasten kanssa. Televisionkatselua lapsiperheissä ohjaa enemmän itsestänselvyys kuin jokin motiivi. Televisio on ikään kuin yksi ”perheenjäsen”, jonka tehtävänä on luoda taustaympäristöä perheen arkitoimille ja jäsentää päivän aikataulua. Esimerkiksi lastenohjelmien aikaan vanhemmat voivat levähtää tai saada aikaa arkitoimille. Toisaalta pienten lasten kanssa katsotaan yhdessä televisiota. Se tarjoaakin lapsille mahdollisuuden olla yhdessä vanhempien ja muiden sisarusten kanssa. Lisäksi lapsella on myös erilliset hetkensä katsella televisiota eri sukupuolen kanssa. (Werner, 1996, 103-106.) Ihanuksen

(1989) mukaan televisiolla on merkittävä asema perheen vuorovaikutuksessa ja päätöksenteossa. Televisio on osa ihmisten arkipäivää, jossa sille annetaan erilaisia rooleja. Se voi toimia esimerkiksi lapsenvahtina ja unelmoida puolestamme, mutta se myös tarjoaa pitkästyksiä. (emt.,15,43.)

4.3. Televisio lasten ystävyysuhteissa

Lasten television katselu ja sen yhteydet ystävyysuhteisiin vaihtelevat enimmäkseen lapsen iän ja kehitystason mukaan. Pikkulapsi-iässä lapsen ja koko perheen elämä on sidottu melko tiukasti kodin ympäristöön. Noin 5-6 vuotiaana lapsi alkaa hiljalleen irtautua vanhemmistaan ja ystäväpiiri laajenee. Televisio ei kuitenkaan syrjäytä ystävyysuhteita, vaikka toisaalta televisio voi korvata puuttuvan ystävä. Tämän ikäiset lapset katsovat televisiota lähinnä kotiympäristössä, mutta yksittäiset katselukokemukset näkyvät päiväkodeissa ja leikkipaikoilla lasten yhteisissä keskusteluissa ja leikeissä. Lapsen kehitysvaiheelle on ominaista leikin avulla tulkita näkemäänsä ja kokemaansa. Toisaalta ei ole helppo erottaa milloin leikki on televisio-ohjelmasta välittyntä ja milloin jostain muusta tilanteesta. Lapsella on tapana yhdistellä eri lähteistä, tapahtumista ja henkilöistä leikin sisältöjä. (Werner, 1996, 107,108 ; Suoninen, 1993, 51-54 .)

Televisio-ohjelmat ovat yksi merkittävä osa varhaisnuorten sosiaalista ympäristöä, johon ovat kiinteästi yhteydessä etenkin ystävät, mutta myös vanhemmat jonkin verran. Varhaisnuoret, 10-14 vuotiaat katsovat televisiota yleensä yksin tai perheen kanssa yhdessä kuin ystävien kanssa. Sen sijaan suosikkiohjelmiä videolla nauhoitetaan ja sopivan ajankohdan tullen niitä katsotaan yhdessä ystävien kanssa. Vaikka ystävien kanssa ei televisiota paljon katsella yhdessä silti niistä keskustellaan. Jokainen tuo oman tulkintansa yhteisiin pohdintoihin ja arviointeihin. Tätä kautta muodostuu myös tiettyjä

suosikkiohjelmia ryhmän sisällä, jotka on pakko katsoa. (Werner 1996, 111; Kytömäki, 1999, 14.)

Näyttää siltä, että varhaisnuoret eivät varauksetta sisällytä ohjelmia osaksi arvomaailmaansa, vaan ohjelmista keskustellaan vertaisten kanssa. Tällä tavoin he ehkä luovat ja lisäävät yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnettaan. Ohjelmat, jotka kelpuutetaan katsottaviksi saattavat tulla osaksi heidän kulttuuriaan.

5. TELEVISIO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

5.1. Oppimisympäristöjen määrittelyä

Perinteisillä oppimiskonteksteilla kuten koululla, päiväkodilla ja koululla on ollut ja on edelleen keskeisin asema lapsen kehitystä ja kasvua ohjaavina ympäristöinä. Näillä oppimisympäristöillä onkin ollut vankka asema historiassa ja niitä on myös pidetty keskeisimpinä lapsen kehitystä ja kasvua ohjaavina. Lapsen elämässä on nykyään muitakin merkittäviä oppimisympäristöjä kuten televisio, kulttuuriteollisuus, mediavälineet ja vertaisryhmät. Luonnollista on, että lapsen kasvu- ja oppimisympäristöt laajenevat ja monipuolistuvat kasvun ja kehityksen myötä. (Hirsijärvi & Huttunen, 1997, 18.)

Ristiriitaisia käsityksiä on kuitenkin noussut siitä, että erilaiset kasvu- ja oppimisympäristöt voivat olla arvoilta ja vakaumuksiltaan vastakkaisia. Esimerkiksi kaupallinen nuorisokulttuuri ja koulu tähtäävät erilaisiin tavoitteisiin. Koska kasvu- ja oppimisympäristöjä ja oppimisen muotoja on monenlaisia pyritään ne erottamaan toisistaan jakamalla formaaliin ja informaaliin kasvatukseen. (Hirsijärvi & Huttunen 1997, 19.)
Formaali kasvatusta tarkoittaa järjestelmää, jonka piirissä koulutus ja opetus virallisesti järjestetään. Hierarkkisesti rakentuva järjestelmä etenee peruskoulutasolta yliopistotasolle,

jossa toiminnan tavoitteet ovat virallisesti määritelty ja kirjattu opetussuunnitelmiin. Informaali kasvatusta tarkoittaa koulun ulkopuolista, epävirallista kasvatusta, jonka tavoitteita ei ole virallisesti säädetty. Olennaista on myös se, että informaalin kasvatusta toteutuu sellaisissa ympäristöissä, joita ei ole tarkoitettu toteuttamaan kasvatusta ja opetustehtäviä. Ziehen (1991) mukaan koulu formaalina oppimisympäristönä on menettänyt merkitystään tiedon välittäjänä. Koulu on ikään kuin jäänyt erilliseksi saarekkeeksi, vailla merkittävää kosketuspintaa työelämän, muun yhteiskunnan ja nuoren elämän välillä. Merkityksellinen oppiminen on siirtynyt koulun ulkopuolisiin ympäristöihin ja kulttuuriteollisuus on se, joka on reagoinut nopeimmin nuorten tarpeisiin. Lapset ja nuoret saavat paremmat mahdollisuudet tulkita elämäänsä vapaa-ajan harrastusten, median ja nuorisokulttuurin kautta. (emt.,44, 161-171.) Oppilaille koulu on pelkkä koulu ja sitä joko jotenkin siedetään tai sitten ollaan tympääntyneitä. Merkittävää kuitenkin on, että koulua ei tyystin kyseenalaisteta. (Ziehe, 1991, 212-213.)

5.2. Lapsen kognitiivisen kehityksen asettamat ehdot

Se miten lapsi omaksuu ja oppii asioita televisiosta on yhteydessä kognitiiviseen kehitykseen. Parhaiten tunnettu ja ehkä käytetyin teoria on Jean Piaget'n kognitiivisen kehityksen teoria, jonka mukaan lapsi käy läpi tiettyjä vaiheita kognitiivisessa kehityksessään. Vaiheita on kaikkiaan neljä, joista ensimmäinen on sensomotorinen vaihe (syntymästä 1,5- 2-vuotiaaksi), esioperationaalinen vaihe (2- 7-8-vuotiaaksi), konkreettisten operaatioiden vaihe (7-8-vuoden iästä 11-12-vuotiaaksi) ja muodollisen ajattelun vaihe (11-12-vuoden iästä 14-15-vuoden ikään). (Piaget, 1988, 98-109.)

Piaget'n teoriaa on tosin kritisoitu siitä, että se ei ota huomioon sitä todellisuutta, missä lapsi elää. Piaget näki, että lapsen älyllinen kehitys tapahtuu erillisenä vaiheena ilman

suhdetta ympäristön vuorovaikutukseen. Lisäksi kehitysvaiheiden oletetaan tapahtuvan samanaikaisesti kaikilla lapsilla. (Lehtovaara 1994,32.) Vaikka Piaget'n teoriassa on havaittu puutteita, näkisin että kehitysvaiheiden määrittely antaa tietynlaisen ”kehiksen” ymmärtää lapsen kehitystä.

Tutkimusotokseni kohteena ovat 9-11- vuotiaat lapset ja silloin Lyytisen, Korhokankaan & Lyytisen (1997) mukaan tämänikäinen lapsi on konkreettisten operaatioiden vaiheessa. Tässä vaiheessa lapsi alkaa hallita monia loogisia operaatioita edellyttäen, että ajattelun kohteet ovat näkyvillä. Hän ymmärtää esineiden luokituksen usean tunnusmerkin perusteella ja kykenee asettamaan esineitä ominaisuuksien määrän perusteella järjestykseen. (emt., 159.) Lapsen kehityksessä merkittävä vaihe ymmärtämisen kannalta kohdistuu 8-11 vuoden ikään, mikä tapahtuu sekä tytöillä että pojilla. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsi kykenisi aikuisille tyypilliseen muodolliseen ajatteluun henkisestä kypsyydestään huolimatta. (Rydin,1984,84,85; Suoninen,1993,10.) Lapsen ymmärryksen kehittyminen on olennaisesti yhteydessä siihen miten he käsittelevät informaatiota. Alle kouluikäiset takertuvat epäoleennaiseen ja yksityiskohtaiseen tietoon kun taas yli kuusivuotiaat keräävät muistiinsa paljon sekä relevanttia että irrelevanttia informaatioita. Ratkaiseva vaihe tapahtuu noin 12-13 vuoden iässä, jolloin lapsi kykenee informaatiotulvasta valikoimaan olennaisen tiedon välttämällä epäoleellisuuksia. (Rydin, 1984, 87.)

5.3. Konstruktivistisesta oppimisteoriasta

Kognitiivinen teoria on kehittynyt 1950-luvulta lähtien syrjäyttäen oppimisen ja opettamisen behavioristisia periaatteita. Kognitiivisen psykologian myötä tutkimuksen kohteeksi nousivat ihmisen sisäiset prosessit, joista keskeisempiä ovat ajattelu, muisti ja

havaitseminen. Tämän näkökulman mukaan ihminen kykenee itse hakemaan, valikoimaan ja tulkitsemaan tietoa. Tiedonkäsittely prosessi on edelleen laajentunut ja syventänyt kognitiivisen psykologian periaatteita. (Saariluoma, 2001,30.) Sen mukaan ihminen nähdään aktiivisena informaation käsitelijänä, joka tarkoittaa sitä, että tieto ei siirry sellaisenaan henkilöltä toiselle, vaan oppija käsittelee tietoa ja rakentaa siitä omat konstruktionsa. Tiedon muotoutuminen tapahtuu siis oppijan oman ajatteluprosessin kautta. (Rauste-Von Wright & Von Wright, 1997,19,20.)

Vaikka oppija konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan käsittelee tietoa itsenäisen ajattelutoiminnan avulla se ei tarkoita sitä, että hän toimisi erillään muusta ympäristöstä. Konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen keskeisesti liittyy sosiaalisen vuorovaikutuksen tärkeä merkitys. Valtaosa ihmisen oppimisesta tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Keskustelun ja yhteisen toiminnan kautta yksilön ajatteluprosessit tulevat näkyviin hänelle itselleen ja muille. Näin ihmisellä on mahdollisuus käsitellä niitä sekä itsekseen että vastavuoroisesti muiden kanssa. Sosiaalisen vuorovaikutuksen näkökulma oppimisessa nostaa esille sen seikan, että tietoa ja oppimista ei voida enää rajata luokkahuoneen seinien sisäpuolelle vaan se vaihtelee kontekstista ja tilanteesta toiseen. Oppiminen on siis sidoksissa siihen toimintaan ja kontekstiin missä tietoa käsitellään ja opitaan. (Rauste-Von Wright & Von-Wright, 1997,33,36.)

Konstruktivistisen oppimisteorian mukaan oppimiseen tulisi sisältyä siirtovaikutus (transfer), joka tarkoittaa aikaisemmin opitun asian vaikutusta uuden asian oppimiseen. Tai paremminkin tietojen ja taitojen soveltuvuutta ja siirtämistä eri konteksteihin. Kouluoppimista on usein kritisoitu siitä, että sen tiedon on nähty huonosti siirtyvän koulun ulkopuoliseen elämään. (Rauste-Von Wright & Von-Wright, 1997,45,46.)

Konstruktivistinen oppimisteoria soveltuu paremmin kuin behavioristinen näkökulma siihen millä tavalla lapset oppivat televisio-ohjelmien kautta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsilla on tapana kavereittensa kanssa keskustella ohjelmista mitä he katsovat. Ilmiö osoittaa selvästi sen, että lapset eivät omaksu tietoa sellaisenaan vaan prosessoivat ja muokkaavat sitä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Tätä kautta he antavat tulkintoja näkemilleen ja kokemilleen asioille. Prosessoinnin jälkeen lapset hyvin usein soveltavat oppimaansa käytäntöön. He saavat muun muassa malleja pukeutumiseen ja käyttäytymiseen sekä vihjeitä miten toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (Werner,1996,107-111; Suoninen,1993,51-54; Kytömäki 1999,14.)

5.4. Oppiminen televisio-ohjelmista

Televisio-ohjelmien kautta oppiminen ei ole yksiselitteinen asia vaan se on varsin monesta tekijästä riippuvainen. Oppimiseen vaikuttaa siis ohjelman sisältö ja muoto, vastaanottajan ominaisuudet ja vastaanottotilanne. Merkittävää on se miten ohjelman sisältö ja vastaanottaja kohtaavat eli mikä on niiden suhde. Samasta ohjelmasta voi toinen kokea oppivansa kun taas toinen ei opi mitään. Oppimiseen tarvitaankin älyllistä aktiivisuutta ja vastaanottajan etukäteisodotuksia. (Werner,1996, 79.)

Television on pelätty koko sen olemassa olon ajan aiheuttavan lapsille negatiivisia vaikutuksia. Vähemmän on kuitenkin tutkittu sitä, mitä merkityksellistä ja hyödyllistä televisiosta voi oppia. Järkevästi ajatellen televisio-ohjelmien vaikutuksia lapsiin ei voida pelkästään tulkita yhdestä, negatiivisesta, ongelmanäkökulmasta kuten televisiotutkimuksen historiassa on useimmiten toimittu.

Television ensisijaisena tehtävänä usein nähdään sen viihteelliset merkitykset. Kuitenkin viihteen lomassa osa ohjelmista välittää kouluoppimista edistävää tietoa. Tällaisia ohjelmia ovat luonto-ohjelmat, joista lapset kykenevät hahmottamaan luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi television kautta opitaan erilaisista kulttuureista, uskonnoista ja historiallisista tapahtumista. (Opetusneuvos, Opetushallitus, 2004, 171,181. & Werner, 1996, 92.) Tervaportin (2000) tutkielmassa tutkittiin 13-15 nuorten käsityksiä television kautta oppimisesta. Tulokset osoittivat, että televisiosta oppiminen vaikutti ennen kaikkea tietomäärän kasvuun. Television tarpeellisuus nähtiin yksimielisesti tiedon saannin kannalta. Tutkittavat nuoret katsoivat paljon dokumentteja, asia- ja ajankohtaisohjelmia. He vertasivat sanomalehtien ja television ominaisuuksia oppimisen näkökulmasta ja tulivat siihen tulokseen, että televisioista oppii paremmin, koska äänen ja kuvan yhdistelmä lisää ymmärrettävyyttä ja opittavuutta. (emt.,43.)

Selkeimmin havaittu alue mitä lapsi voi oppia television kautta ilmenee lukutaidon kehittymisenä ja englanninkielen harjaantumisenä. Kansainvälinen lukutaitotutkimus 1990-luvun puolivälissä Suomessa ja Pohjoismaissa osoitti, että 9-vuotiaiden runsas televisionkatselu (3-4 tuntia päivässä) oli yhteydessä hyvään lukutaitoon. Englannin kielen oppimistulosten vertailun osalta kansainvälisen, kahdeksan Euroopan unionin maassa mukaan lukien Suomi saatiin merkittävä havainto, sillä vain 2% katsoi oppineensa kaiken englanninkielen taitonsa koulussa kun taas 17% oppilaista koki saaneensa 20% kielitaidostaan tiedotusvälineiden kautta. (Opetusneuvos, Opetushallitus, 2004.) Nyyssölän (2005) mukaan television merkitystä kouluoppimisen kannalta on tutkittu vähän. Kuitenkin tehdyt tutkimukset osoittavat, että television katselun ja lukemaan oppimisen välillä on selvä yhteys ja niin ikään englanninkielen harjaantumisen kannalta. (emt.,51.)

Rydinin (1983) mukaan tutkimukset lukutaidon edistymisestä televisionkatselun kautta osoittavat hyvin ristiriitaisia tuloksia. Erään tutkimuksen mukaan lukutaito kehittyy katselun kautta kun taas toisen tutkimuksen mukaan heikkenee. Toisaalta tutkimuksissa kyllä havaittiin se, että tutkittavat eivät olleet ohjelmien katselun suurkuluttajia, mikä ehkä estää näkemästä asian todellista tilaa. (emt.,10-12.) Edellisessä opetushallituksen tekemässä tutkimuksessa tutkittavat täyttivät kyseiset kriteerit.

Televisio-ohjelmat toimivat myös sosiaalisen tiedon lähteenä opettaen lapsille sosiaalisia taitoja ja vahvistavat yhteisöllisyyttä. Eräät saippuaopperat kuten (*kotikatu ja salatut elämät*), joissa käsitellään usein perhe- ja ihmissuhteita antavat lapsille mahdollisuuden peilata itsensä ja perheensä elämään niihin. Nyssölän (2005) mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että televisiolla on sekä sosiaalistava että sosiaalinen luonne. Television katselu vahvistaa yhteisöllisiä toimintoja ja kehittää vuorovaikutustaitoja ja muita sosiaalisia taitoja. Television asema havaittiin myös tärkeänä sosiaalisen tiedon lähteenä eli katsojat voivat soveltaa omaan elämäänsä hyödyllisiä käyttäytymismalleja. (Nyssölä, 2005,54.)

5.4.1. Televisio osana identiteetin kehitystä

Identiteetti on käsite jota ei täysin selkeästi ole kyetty määrittelemään psykologian ja muiden tieteenalojen piirissä. Identiteetistä käytetään myös käsitteitä minäkuva, minäkäsitys, minuus ja yksilöllisyys. Yleisen käsityksen mukaan identiteetti tarkoittaa sitä, että ihmisellä on itseään koskevia käsityksiä, mielikuvia, asenteita ja tunteita, joka rakentuu sosiaalisessa toiminnassa samastumalla, erilaisiin rooleihin sitoutumalla sekä haasteita ja ongelmia työstämällä. Identiteetti on siis minuuteen liittyvä käsite, jota työstetään ja joka muotoutuu koko ihmisen elämän ajan, vaikka jossakin vaiheessa sen

uskottiin liittyvän nuoruusiän kehitystehtäväksi. Identiteetin kehitykseen vaikuttavat hyvin monet tekijät alkaen omasta fyysisestä olemuksesta aina työpaikan tekijöihin. Televisio-ohjelmat ovat yksi tärkeä tekijä identiteetin kehitykseen vaikuttava osa-alue. Ne tarjoavat omalta osaltaan samastumis- ja käyttäytymismalleja, asenteita ja ideoita, joita vasten identiteettiä työstetään. (Mustonen, 2001, 119,120; Huntemann & Morgan, 2000,309.)

Ohjelmien katselun lisäksi keskustelu vertaisten kanssa ohjaa myös identiteetin kehitystä. 10-14-vuotiaat katselevat usein sellaisia ohjelmia jotka eivät ole heidän ikäkaudelleen sopivia. Ohjelmien katselemiseen liittyy kiehtovuuden elementti, sillä television kautta päästään helposti tirkistelemään sellaisia aihealueita, joista ei ole vielä omakohtaisia kokemuksia. Samaistumalla ohjelmien fiktiivisiin henkilöihin varhaisnuoret voivat turvallisesti mielikuvituksen avulla mukautua erilaisiin asioihin ja rooleihin joihin heillä ei ole vielä konkreettista mahdollisuutta. (Werner, 1996,112., Mustonen, 2001,119.)

Kellnerin (1995) mukaan identiteetin muodostumista ohjasi perinteisissä yhteisöissä ennalta määritellyt sosiaaliset roolit ja myyttijärjestelmät. Tämä aiheutti sen, että identiteetti oli pysyvä, vakaa ja kiinteä ja usein ongelmaton. Modernilla aikakaudella identiteetistä tuli vaihteleva, moninainen, henkilökohtainen, itseään pohtiva, muutoksen ja uudistuksen alainen. Tällöin eksistentiaalisen käsityksen mukaan yksilöillä ei ollut selvää varmuutta siitä kykenivätkö he tekemään oikeita valintoja eli luomaan sellaisen identiteetin joka on oman itsen luomus ja jonka myös muut tunnistavat. Edelleen postmodernissa ajassa identiteetistä on tullut yhä epävakaampi ja hauraampi johon on yhteydessä muun muassa yhteiskunnan monimutkaistuminen ja laajentuminen. Tästä on seurauksena, että identiteetti on hajonnut ja sulautunut massaan. Postmodernien teorioiden mukaan identiteetin luhistuminen ja subjektin hajaantuminen toteutuu nimenomaan mediakulttuurissa. (emt., 261-265.)

Hautakangas (2003) väittää, että populaarikulttuurissa vallitsee pakkomielteen omainen suhtautuminen seksuaalisuuteen ja ruumiillisuuteen, josta kertovat hoikkuuden- ja ikuisen nuoruuden ihannointi, lävistyksset, extremelajit ja kauneudenhoito. Tämä osoittaa kuinka keskeistä oman identiteetin etsiminen ja rakentaminen on kulttuurissamme. (emt., 6.) Samastumismallit fiktiivisiin henkilöihin sekä avartavat minuutemme rajoja että kapeuttavat ihanneminäämme (haluttu minäkuva) stereotyyppiseen suuntaan. (Mustonen, 1996, Hautakangas, 2003,6.)

Saattaa olla, että lapset ja nuoret tämän päivän yhteiskunnassa omaksuvat television kautta erilaisia samastumismalleja ym. jotka kuitenkin reaali maailmassa hyvinkin pian osoittautuvat kestäättömiksi. Toisaalta jostain täytyy peilauspintaa identiteetin muodostamiselle löytyä jos sitä eivät perinteet voi merkittävästi tarjota.

6. TELEVISIO LAPSEN TUNNE-ELÄMÄSSÄ

6.1. Tunteiden välittymismekanismit

Suurin osa lasten katsomista ohjelmista on fiktiivisiä tarinoita. Lapsilla on erityisiä suosikkisarjafilmejä ja elokuvia, joita he säännöllisesti seuraavat. Sarjojen tarinoista muodostuu lapsille tärkeän ja merkityksellisen osa vapaa-aikaa. Usein sarjojen tarinat ovat niin tärkeitä, että niistä puhutaan jälkeinpäin kavereiden kesken. Fiktiivisten tarinoiden katseleminen on yhteydessä muun muassa pelkotilojen ilmenemiseen ja vanhempien huolestumiseen. Miten nämä ilmiöt tulisi ymmärtää ja tulkita ellei ole käsitystä siitä mistä fiktion seuraamisessa on kysymys. (Kytömäki, 1999,28,29.)

Kytömäen (1999) mukaan fiktion seuraamisessa on yleisesti ajateltu olevan kysymys identifikaatiosta eli samastumisesta. Tämä käsite on peräisin Freudin psykoanalyttisesta ajattelusta, joka liittyy varhaislapsuuden kehitykseen kuuluva ”vanhempaan sulautuminen”. Fiktion seuraamisessa yksilö sulautuu niin ajatusten kuin tunteiden tasolla tarinan tapahtumiin, että hetkittäin hän voi kokea olevansa yhtä suosikkiahmon kanssa. Identifikaation käsite on kuitenkin ongelmallinen, koska se sisältää monia merkityksiä. Monet tutkijat ovat havainneet, että sulautuminen tai identtisyys päähenkilön hahmoon on psykologisesti mahdotonta. Sulautumisen sijasta pitäisi puhua empaattisesta eläytymisestä, joka tarkoittaa katsomistilanteessa syntyvää illuusiota, jossa katsoja on näkymätön sivustaseuraaja. Tällöin katsojalla on mahdollisuus käydä läpi kaikkia niitä tunteita mitä tarina tuottaa kuten sympatia, sääli, ihailu, toivo ja pelko. Turvallisuutta katsomiseen tuo se, että ohjelman tapahtumat eivät fyysisesti kosketa katsojaa. Lisäksi katselija voi itse vaikuttaa katsomistilanteeseen etäännyttämällä tahdonvaraisesti pois fiktiivisestä maailmasta esimerkiksi poistumalla huoneesta. (emt., 36-39.)

6.2. Tunteet ihmisen psykologisessa olemuksessa ja televisio-ohjelmissa

Tunteet, emootiot ovat ihmisen psykologisessa olemuksessa sisäisiä tiloja ja siksi ne eivät välttämättä ilmene selkeästi konkreettisessa tilanteessa. Erilaiset tunteet kuten ilo, suru, viha, pelko ja katkeruus virittyvät ja vaihtelevat ihmisestä ja tilanteesta toiseen. Erilaiset tunteet ovat ihmisen luonnolliseen olemukseen kuuluvia normaaleja asioita. Nämä ovat ihmisen tunnekokemuksien fysiologinen puoli. Tunnekokemuksilla on myös tärkeä fysiologiseen aktivoitumiseen yhteydessä oleva informatiivinen, tiedollinen puoli. Tunteet ovat siis yhteydessä aistimiseen, havaitsemiseen ja tietoisuuden rakentumiseen läpi koko ihmisen elämänkaaren. (Mustonen, 2001, 96.)

Ihmisillä on ollut tarve kautta aikojen viihdyttää toisiaan tunnepitoisilla tarinoilla. Nykyään media on yksi sellainen alue ja etenkin televisio, joka on tiedostanut ihmisen ominaisuuksiin liittyvän tunnepuolen ja siksi ohjelmat on rakennettu tälle pohjalle. Ihmiset hakevat televisio-ohjelmista rentoutusta, piristystä ja mukavia mielialoja. Tunne-elämysten viihteellinen vaikutelma ei kuitenkaan välity pelkästään positiivisten tunteiden kautta vaan ohjelmilta vaaditaan myös negatiivisten tunteiden painotus. Televisio-ohjelmilla on siis merkittävä kyky aktivoida ja sytyttää tunteita sekä manipuloida mielialoja. Lisäksi medialla on mahdollisuudet tehostaa tunne-elämyksiä eri aistikanavien kuten kuvan, äänen ja kielen yhdistelminä. (Mustonen, 2001, 97-99.)

Vaikka useimmiten televisio-ohjelmilta haetaan positiivisia mielialoja ja rentoutusta silti monet ohjelmat sisältävät paljon negatiivisia tunteita kuten vihaa ja pelkoa. Suositut perhesarjat ja jotkut huumoriohjelmat ovat usein negatiivisilla tunteilla viritettyjä ja siitä huolimatta ne ovat suosittuja. Medianautintojen kannalta onkin tärkeää, että ohjelmien juoni etenee onnelliseen tai oikeudenmukaiseen loppuun. (Mustonen, 2001,106-108.)

Lapsille on kuitenkin television ja muiden audiovisuaalisten välineiden kautta avautunut sellainen maailma, mistä he eivät ennen tienneet mitään. Televisio syyttää ulos erilaisia sosiaalisen maailman vähemmän kauniita puolia kuten sotia, murhia, mielenosoituksia, päihteiden käyttöä ja erotiikkaa sekä monia muita tapahtumia. Nämä dramaattiset kuvat voivat vaikuttaa lapsen tunne-elämän kehitykseen haitallisella tavalla. Lisäksi lapset saavat televisiosta usein suoraan sellaista ensikäden tietoa, jotka eivät ole heidän kehitykselleen sopivia. (Salminen, 1988,5,6,8.)

Monet tutkijat ovat tulleet siihen tulokseen, että televisio- ohjelmien katselun keskeisiä elementtejä ovat emotionaaliset vaikutukset. Useimmiten tämä alue on jäänyt kuitenkin

vähälle huomiolle ja siten tutkittua tietoa on vähän. (Kytömäki,1999,124,125; Cantor, 2001, 207). Kuitenkin ne tutkimukset jotka tältä alueelta on tehty osoittavat, että television katselu aiheuttaa eri-ikäisissä lapsissa pelkoreaktioita ja ne eivät välttämättä häviä nopeasti. Monet ohjelmat välittävät voimakkaita tunteita kuva ja äänitehostein siivittäminä. Tällöin lapsi voi joutua alttiiksi sellaisten emotionaalisten ohjelmasisältöjen kohteeksi joita hän ei pysty käsittelemään kehitysasteensa takia. (Kytömäki,1999,124-126.)

Cantorin (2001) mukaan pelon kohteet ovat yhteydessä lapsen ikään ja kehitystasoon. Kognitiivisen kehityksen myötä lapsen pelon kohteet vaihtelevat eri ikäkausina. On havaittu, että 3-8 vuotiaat lapset pelkäävät esimerkiksi eläimiä, pimeää, yliluonnollisia asioita ja mitä tahansa mikä näyttää vaaralliselta. Kun taas 9-12 vuotiaat pelkäävät itsensä ja perheensä fyysistä loukkaantumista. Nuorten pelkojen kohde sisältää itsensä fyysistä loukkaantumista, koulu- ja sosiaalisia pelkoja ja poliittisia, taloudellisia ja maailmanlaajuisia uhkia. (emt.,211.)

7. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimukseni tarkoituksena on ymmärtää lasta hänen omien kertomustensa pohjalta millainen kasvatusympäristö televisio on heidän elämässään. Mielenkiintoni kohdistuu kolmeen osa-alueeseen: 1) Millainen merkitys sosiaalisella lähipiirillä on lasten televisiokäyttäytymiseen ja 2) Millaisia asioita lapset kokevat oppivansa televisio-ohjelmien kautta sekä 3) Millaisia tunteita ohjelmat herättävät lasten mielissä.

Useimmat tutkimukset lasten ja television välisestä suhteesta ovat perustuneet objektiiviseen, välineelliseen näkökulmaan eli mitataan erilaisilla fysiologisilla testeillä

miten lapsi reagoi mihinkin ärsykkeeseen. Lisäksi hyvin usein lasta on tutkittu erillään siitä sosiaalisesta kontekstista jossa hän elää. Edelleen lapsen tunnepuolen tutkiminen on jäänyt vähemmälle huomiolle kuin esimerkiksi televisio-ohjelmien seurauksena välittyvä aggressiivinen käyttäytyminen.

Motivaatiota omaan tutkimukseeni antaa se, että yritän ymmärtää edellä mainittuja asioita jotka ovat tutkimuksen historiassa jääneet vähemmälle huomiolle. Yritän myös nähdä tutkimuskohteeni, lapsen ainutlaatuisena ja inhimillisenä olentona, jolla on omat ajatukset ja kokemukset asioista. Lisäksi pyrin tarkastelemaan lasta siinä kontekstissa, jossa hän elää ja yritän ottaa huomioon lähiympäristön merkityksen.

Näiden näkökulmien kautta haaveenani on saada jotain uutta tietoa lasten ja television suhteesta ja vinkkejä käytännön tilanteisiin. Sen verran kuitenkin olen pessimistinen tutkimukseni suhteen, että en ole kokemattomana tutkijana tekemässä huippututkimusta, joka tuottaisi mullistavia tutkimustuloksia. Tosin voin kuitenkin omassa tuttavapiirissäni, jossa on lapsiperheitä kertoa tutkimuksestani ja tutkimustuloksistani. Ehkä sitä kautta voin jotenkin vaikuttaa lasten televisionkatseluun.

TUTKIMUSTEHTÄVÄT

1. Tutkimukseni päätehtävänä voidaan ymmärtää millainen kasvattaja televisio on 9-11 vuotiaiden sosialisatioprosessissa.

Tästä päätavoitteesta johdetut ala-ongelmat muotoilen seuraavasti;

1. Millainen merkitys sosiaalisella lähipiirillä on lapsen televisiokäyttämiseen.

Lähipiirillä tarkoitan lapsen vanhempia, sisaruksia ja ystäviä

2. Millaisia asioita lapset kokevat oppivansa televisio-ohjelmien kautta.

3. Millaisia tunteita ohjelmat herättävät lapsissa.

8. TUTKIMUKSEN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksessani olen kiinnostunut siitä millaisia merkityksiä lapset itse antavat suhteestaan televisioon. Lähtökohtani tässä tutkimuksessa on käsitys, että 9-11 vuotias lapsi on ainutkertainen ihminen ja hänellä on oma tapansa olla olemassa, tuntea, ajatella ja oppia. Siten hän on itse kykenevä kertomaan televisiokäyttämiseen liittyvistä kokemuksistaan. Uskon, että tutkittava ilmiö tulee parhaiten esille juuri lapsen yksilöllisen kokemusmaailman kautta. Tutkimustehtävä ja edellä mainitut lähtökohdat ohjaavat tutkimuksen etenemistä tai miten tutkittavaa ilmiötä lähestytään. Mielestäni laadullinen tutkimusmenetelmä ja fenomenologinen kasvatuksen filosofia sopivat hyvin edellä mainittujen tutkimusongelmien selvittämiseen.

Fenomenologinen teoria on yksi monista kasvatuksen taustalla vaikuttavista metateorioista, minkä tarkoituksena on antaa erilaisia ideoita tieteelliselle tutkimukselle ja tutkijoille kasvatuksen ongelmien kohtaamisessa ja selventämisessä (Higgs 1995,9). Mutta

mitä käsitteellä fenomenologia yleensä tarkoitetaan? Täysin yksiselitteistä ja rajattua määritelmää siitä ei voida antaa, sillä se sisältää ainakin kolme ulottuvuutta. Ensinnäkin siinä korostetaan puhtaita havaintoja ja ilmiöiden kuvailua siten, että tulkintoihin eivät saisi vaikuttaa tutkijan omat ennakkokäsitykset, eivätkä mitkään kausaaliset tai teoreettiset selitykset. Toiseksi fenomenologia viittaa siihen, että tietoisuuden tilat nähdään kokonaisuudessaan. Lisäksi kolmas ulottuvuus viittaa Edmund Husserlin fenomenologiaan eli sillä tarkoitetaan tieteellistä menetelmää ja sen avulla hankittua filosofista sisältöä. Olennaista kuitenkin fenomenologiassa on se, että tutkija sanoutuu irti kaikista ennakkokäsityksistä, jotka voisivat ohjata huomion kohteena olevan asian tarkastelua. (Kohonen & Lehtovaara 1998, 234,235.)

Fenomenologisen teorian luoja filosofi Edmund Husserl muotoili siis ajatuksen tieteen ja elämän suhteesta. Hänen mukaansa fenomenologian keskeinen käsite, elämismaailma muodostuu nimettömistä ja tematisoimattomista ilmiöistä. Ihmisen suhde maailmaan ilmenee kolmella ulottuvuudella, joita ovat kehollisuus, tajunnallisuus ja tietoisuus. (Varto, 1992, 55, 56.) Rauhalan (1989) mukaan holistinen ihmiskäsitys muodostuu edellä mainituista kolmesta ulottuvuudesta. Kehollisuus viittaa siihen elintoimintojen järjestelmään, joka pitää meidät hengissä, ja jonka avulla voimme liikkua. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että esimerkiksi jokin vamma ei ole poistanut kehollisuuden olemassaoloa. Tajunnallisuus taas laajentaa näkemystä ihmisyydestä siten, että voimme ajatella, tuntea ja kokea hyvin erilaisia asioita. Kehollisuus ja tajunnallisuus tulevat todeksi niissä elämäntilanteissa ja paikoissa, joihin ihminen on yhteydessä. Eri ihmisillä on elämäntilanteissaan yhteisiä tekijöitä kuten yhteiskunnalliset olot, kulttuurit ja tavat, mutta situaatio on aina ainutkertainen kokemus ja tapahtuma. Nämä ulottuvuudet muodostavat kokonaisuuden, jossa ihminen todellistuu. (emt.24-40.)

Higgsin (1995) mukaan fenomenologia ei ole niinkään empiirisen tutkimuksen metodi, vaan se on inhimillisen ihmisen tietoisuuden tarkastelua. Tästä huolimatta sillä on ollut huomattava vaikutus tieteelliseen metodologiaan erityisesti postmodernissa ajassa. Lisäksi fenomenologia suhtautuu kriittisesti tieteelliseen tutkimukseen, jonka se näkee unohtaneen ihmisen inhimillisen olemuksen ja reaalisen maailman, jossa ihminen elää. Tutkimukset perustuvat yleensä etäisiin ja välineellisiin, tilastollisiin mittaustaulukoihin, jotka eivät ota huomioon ihmisen inhimillistä olemusta kokonaisuutena. Fenomenologisen teorian mukaan tiede tulee vieroittamaan meidät omista juuristamme, jotka ovat ihmisen olemuksessa ja maailmassa, jossa ihmisen olemus löytyy yhteydessä toisiin. Satulehto (1992) toteaa osuvasti, että fenomenologia tutkii sitä välimatkaa mikä on syntynyt elämän ja tieteen välille (emt,14). Higgsin (1995) mukaan fenomenologinen ajattelutapa haluaa auttaa meitä, mutta myös tiedettä luomaan yhteyden itsen olemassa oloon. Se auttaa meitä näkemään ja kuvaamaan selvästi, mitä näemme ennen kuin aloitamme tieteellistä tutkimusta. (Higgs,1995,9.)

Omassa tutkimuksessani fenomenologiseen filosofiaan perustuva fenomenologinen menetelmä sopii siihen miten yritän ymmärtää lasten henkilökohtaisia kokemuksia siinä kontekstissa missä lapset elävät. Varton (1992) mukaan ihmisten kokemusten tutkiminen edellyttää tutkijalta kannanottoa siihen, miten ihmisen ymmärretään olevan olemassa ja miten ihmisen ymmärretään olevan tiedon lähteenä.(emt.,30-31.) Lähtökohtana tässä tutkimuksessa minulla on, että 9-11 vuotiaille lapsille on muodostunut kullekin omat henkilökohtaiset käsitykset suhteestaan televisioon. Näin voidaan ymmärtää, että lapsi on vapaa, vastuullinen ja itseään kielellisesti ilmaiseva yksilö (Varto, 1992, 30-31).

9. LAADULLISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

9.1. Haastattelu tutkimusaineiston keruumenetelmänä

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen on mahdollista suorittaa monin eri tavoin. Laadullinen aineisto on pelkistetyimmillään tekstiä, jota voidaan hankkia erimuotoisten haastattelujen avulla. Lisäksi laadullinen aineisto voi koostua havainnoinneista, henkilökohtaisista päiväkirjoista, omaelämäkertoista ja kirjeistä. (Eskola & Suoranta, 1998,15.)

Tutkimusmetodiksi valitsin yksilöhaastattelun, koska sen avulla uskon saavani ainutlaatuista, syvällistä ja kokonaisvaltaista tietoa tutkittavistani, mitä myös fenomenologinen lähestymistapa edellyttää. Hirsijärvi., Remes. & Sajavaara. (2004) mukaan haastattelun etuna on myös se, että tutkija voi seurata ja johdatella tilanteen kulkua ja motivoida haastateltavia toisin kuin muiden menetelmien kohdalla. Haastattelu antaa myös enemmän tilaa kysymysten tulkintaan ja joustavuuteen, mitkä ovat tärkeitä elementtejä laadullisessa tutkimuksessa. Lisäksi haastateltavat on myöhemmin helppo tavoittaa, jos esimerkiksi haluaa täydentää aineistoa. (emt.,194.)

Hirsijärven ym. (2004) mukaan haastattelulla tutkimusmetodina on monia hyviä puolia kuten edellä tuli esille, mutta siihen liittyy usein myös ongelmia. Ensinnäkin haastattelu vie paljon aikaa verrattuna esimerkiksi kyselyyn. Haastattelun huolellinen etukäteissuunnittelu ja haastattelijan rooliin ja tehtäviin orientoituminen ovat myös aikaa vieviä. Itse haastattelutilanteessa voi tulla tilanteita, että sekä haastateltava että haastattelija eivät aina ymmärrä toisiaan eli virheiden mahdollisuus on olemassa. Lisäksi haastattelu voi olla haastateltavalle jotenkin pelottava tai häntä uhkaava tilanne. Edelleen ihmisillä on tapana antaa itsestään hyvän kansalaisen kuva ja siksi sosiaalisten suotavien vastausten mahdollisuus on olemassa. (emt. 195.)

Tutkimuksessani haastattelen 9-11- vuotiaita lapsia ja siksi minun huomioitava monia tärkeitä seikkoja kuin jos haastattelin aikuisia. Kortesuoman & Hentisen (1995) mukaan lasten haastatteluun liittyvistä asioista on saatavana melko vähän kirjallisuutta eikä mitään yksiselitteisiä, teknisiä toimintaohjeita ole olemassa. Menetelmä on sovitettava tavoitteen ja tilanteen mukaan. Lasten haastattelua on melko vähän käytetty lasten kokemusten tavoittelussa. Lasten haastattelemisen avaa kuitenkin erinomaisen mahdollisuuden saada tietoa lasten henkilökohtaisista, subjektiivisista kokemuksista. Yleensä aikuiset ihmiset, tutkijat puhuvat ja määrittelevät lasten kokemukset, ajatukset ja tunteet tietoa kerätessään. (emt.,199.)

Lapsen omiin tulkintoihin ei yleensä luoteta ja siten uskotaan, että lapsilta saadaan epäluotettavaa tietoa. Jokainen on varmasti huomannut, että lapsilta voi saada hyvinkin suorasukaista tietoa, kun taas aikuinen voi vääristellä asioita eli käyttäytyä sosiaalisesti suotavalla tavalla. Lasten kokemusmaailmat ovat siten mitä mielenkiintoisin tutkimuskohde.

Lapsen haastattelun lähtökohtien taustalla ovat käsitykset lapsesta ja lapsuudesta sekä aikuisen ihmisen kyky ymmärtää lasta ja hänen kokemuksiaan. Eri kulttuureissa vallitsee erilainen käsitys lapsesta ja lapsuudesta, mikä osaltaan ohjaa lapsen ymmärtämistä. (Kortesuoma & Hentinen 1995,120.) Se miten tutkija, aikuisen näkökulmasta voi ymmärtää lasten tunteet ja kokemukset ei ole aivan yksinkertaista. Toisaalta melko yleinen käsitys on se, että lapsen kokemuksia kyllä voidaan melko pitkälle ymmärtää. Lapsen ymmärtämistä yritetään selkeyttää lapsiominaisuuden käsitteellä, mikä tarkoittaa sitä, että jokaisesta ihmisestä voi löytyä lapsi iästä riippumatta. Ihmisestä löytyy siis sellaisia erityisiä piirteitä kuten tunteet, tarpeet, totuudellisuus, yksinkertaisuus ja ihmettely, jotka kuuluvat myös aikuisuuden maailmaan. (Kortesuoma & Hentinen, 1995,121.)

Yksinkertaisesti sanottuna mahdollisuus tavoittaa lapsen kokemus aikuisessa itsessään olevasta lapsesta. Lämsä & Syrjäla (1993) esittävät kuitenkin erilaisen väitteen eli heidän mukaan aikuinen ei voi kokea maailmaa lapsen tavoin, vaikka hänellä on omat subjektiiviset kokemukset lapsuuden aikaisesta maailmastaan. Tutkija voi kuitenkin tehdä tulkintoja ja oletuksia lapsen kokemuksista, jotka perustuvat omiin elämän kokemuksiin. (emt.80,81.) Niin ikään Lippitz (2002) väittää, että esimerkiksi aikuisen ihmisen on vaikea kutsua esiin omat lapsuuden kokemuksensa, koska syntymän ja kolmenvuoden välisiä kokemuksia ei juuri muisteta. Myöhemmiltä lapsuusvuosilta 3-vuotiaasta ylöspäin muistiin jää jo tapahtumia, mutta miten ne aikuisena muistetaan onkin jo eri asia. Monella voi olla myös sellaisia lapsuuskokemuksia, joita ei voi soveltaa tutkimuksessa oman ymmärtämisen tueksi lapsen ymmärtämiseen, sillä niillä voi esimerkiksi olla vääristävää vaikutus. (Lippitz 2002,56,57.)

9.2. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt

Tutkimukseeni osallistuneet kymmenen henkilöä olivat 9-11 vuotiaita lapsia, joista viisi oli tyttöä ja viisi poikaa. Tutkittavista kahdeksan valitsin Evijärven Lahdenkylän ala-asteelta. Kaksi tutkittavaa oli muualta, joista toinen oli Alajärveltä ja toinen oli Seinäjoelta.

Aluksi otin yhteyttä kyseisen koulun luokanopettajaan ja pyysin saada nimiluetteloa 9-11 vuotiaista lapsista, jotta voin miettiä keitä pyydän tutkimukseeni. Opettaja oli myös luokassa puhunut etukäteen lapsille tutkimuksestani ja haastattelusta, jotta he voivat alkaa pohtimaan asiaa mielessään. Tämä oli opettajan taholta tärkeä havainto, sillä aihe ei tullut lapsilla yllätyksenä sitten haastattelutilanteessa. Grönforsin (1982) mukaan avainhenkilön käyttäminen tutkimuksessa helpottaa tutkimuskentälle pääsyä (emt.,73,74).

Valintakriteerinä pidin jonkinlaista tuttavuuden astetta tutkittaviin, koska uskoin, että silloin on helpompi lähteä suorittamaan haastattelua jos tuntee tutkittavan ja hänen perheensä jotenkin. ”Grönforsin (1982) mukaan mitä läheisemmät välit tutkijalla on tutkittaviin, sitä enemmän hän pystyy samaan todellista ja merkittävää tietoa heidän elämästään” (emt.,177). Seuraavaksi otin puhelimella yhteyttä tutkittavien kotiin ja puhelimesta oli useimmiten äiti, jolle esitin asiani ja pyysin lupaa saada haastatella heidän lastaan. Lisäksi kerroin, että on tärkeää kysyä myös lapselta itseltään haluaako hän tähän suostua, jonka äiti lupasi tehdä. Puhelimesta sovimme jo alustavan haastatteluajankohdan ja, että äidin tuli ilmoittaa minulle jos tulee esteitä. Puhelun aikana mietimme myös sitä, missä haastattelu olisi paras suorittaa. Lasten äidit olivat sitä mieltä, että tuttu kotiympäristö on paras paikka lapsen kannalta ja itse olin myös samaa mieltä. Alkujärjestelyt sujuivat ongelmitta, sillä kaikki joihin otin yhteyttä suostuivat tutkimukseen ja jotkut vaikuttivat jopa innostuneilta asiaa kohtaan.

9.3. Haastattelutilanne

Päädyin tutkimuksessani yksilöhaastatteluun, koska uskoin että lapset eivät silloin voisi niin herkästi myötäillä toisiaan vastauksissa. Haastattelua varten olin edeltä käsin laatinut haastattelurungon, jossa puolistrukturoituja kysymyksiä oli 24. Tarkoitus ei ollut kuitenkaan pysyä tiukasti kysymyksenasettelussa, vaan ne toimivat enemmänkin aihealueella pysymisenä. Haastattelu tapahtui kahdeksan lapsen kohdalla heidän omassa kodissaan lapsen omassa huoneessa tai sitten olohuoneessa, jossa ei ollut muita henkilöitä läsnä. Kaksi lasta halusi tulla minun kotiini, jossa tein haastattelun. Rauhallisen tilan varmistaminen oli mielestäni tärkeää keskittymisen kannalta ja toisaalta kun haastattelut nauhoitettiin voi niiden litteroiminen muodostua vaikeaksi taustäänien takia.

Ennen varsinaisen haastattelun alkua alkulämmittelyksi kerroin lapsille minkälaista tutkimusta olen tekemässä. Samoin kerroin haastattelun etenemisestä ja kysymyksistä joita tulen tekemään ja nauhurista, jota käytän keskustelun nauhoittamiseen. Kysyin myös olivatko tutkittavat aikaisemmin olleet tällaisessa tilanteessa ja rohkaisin heitä, että tästä tulee varmaan heille kiva, mieleenpainuva kokemus.

Lasten koteihin menemistä, tutustumista ja haastattelua en itse kokenut juurikaan jännittäväksi. Tähän ehkä vaikutti se, että tutkittavat ja heidän perheensä olivat jollain tavalla tuttuja. En myöskään havainnut lasten kovin paljon jännittävän ja siihen varmaan auttoi se, että pystyin itse olemaan melko luonnollinen. Tosin sen huomasin, että jotkut lapset olivat hyvinkin puheliaita kun taas toiset olivat hiljaisempia. Eron en usko niinkään johtuvan jännittämisestä vaan enemmänkin persoonallisista eroista.

Haastattelun aikana juuri hiljaisten lasten kohdalla jouduin jonkin verran johdattelemaan eli antamaan esimerkkejä. Aluksi huomasin useimpien kohdalla, että vastukset olivat niukkoja ja vasta haastattelun loppua kohti innostus lisääntyi. Siksi osittain kysyinkin kahteen kertaan samoja asioita ja sain tätä kautta arvokasta tietoa. Aika mikä kului haastatteluun vaihteli jonkin verran tutkittavien kohdalla eli noin 35-45 minuuttia. Johdattelusta huolimatta hiljaisempien lasten kohdalla haastattelu eteni nopeammin. Kieliasuun, jota käytin haastattelussa kiinnitin myös huomioita eli yritin mukauttaa puhetyyliäni sellaiseksi, joka on ominaista lasten kielelle. Lisäksi kysymysten ymmärrettävyyteen kiinnitin huomiota siten, että esitin asian eri tavalla, kun huomasin että lapsi ei välttämättä ymmärtänyt mitä kysyin.

Kaikki kymmenen haastattelua suoritin kahdenviikon aikana. Itselle haastatteluista jäi mieleen positiivinen kuva ja huomasin, etteivät myöskään haastateltavat vaikuttaneet

pettyneen oloisilta. Jopa osa haastateltavista totesi haastattelun loputtua iloisena, että se oli hauskaa. Palkitsin myös jokaisen lapsen haastattelun loputtua tarjoamalla suklaapatukan ja kahden euron kolikon. Siitä jokaisen ilmeet kirkastuivat vielä entisestään.

9.4. Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analysointiin ei ole massaa mitään yksiselitteistä kaavaa eikä se ole selvästi erillinen vaihe tutkimuksen kulussa. Lisäksi laadullisen aineiston analyysi tapahtuu usein osittain samanaikaisesti kun aineistoa kerätään. Tutkija itse on tässä prosessissa keskeisessä asemassa, sillä hänen täytyy tehdä kentällä analyysia esimerkiksi siellä esiintyvistä ilmiöistä, tilanteista ja kulttuurimuodoista. Analyysi kenttätöön aikana tapahtuu useimmiten kuitenkin tutkijan mielessä kuin systemaattisesti. (Grönfors, 1982, 144,145., Eskola & Suoranta, 1988, 138,139.)

Tutkimuksen analysointi ei vielä tarpeeksi kerro tutkimuksen tuloksista, vaan tuloksista on pyrittävä laatimaan synteesejä eli yhdistämään niitä. Laadittuja synteesejä seuraavat johtopäätökset, jolloin tutkija pohtii saatujen tulosten merkitystä tutkimusalueelle, mutta myös laajempi yhteiskunnallinen merkitys on huomioitava. (Hirsijärvi. ym. 209- 215). Grönfors (1982) käyttäisi analyysin ja synteessin sijasta mieluummin käsitettä abstrahointi. Tällä hän tarkoittaa tutkimustiedon järjestämistä siten, että konkreettiselta tutkimuskentältä voitaisiin vähitellen siirtyä yksittäisistä henkilöistä ja lausumista käsitteelliselle ja teoreettiselle tasolle. Olennaista abstrahoinnissa on kurinalaisuus, joka tarkoittaa sitä, että havainnon ja käsityksen välillä täytyy olla vastaavuussuhde.(emt.,145,146.)

Ennen nauhoitusten purkamista kuuntelin kasetit kerran kokonaisuudessaan läpi. Tämän jälkeen aloin purkamaan eli litteroimaan kasetteja. Tämä vaihe tuntui hieman työläältä ja tylsältä siinä mielessä, että kasettia jouduin kelaamaan jatkuvasti taaksepäin, jotta pystyin

saamaan selvää mitä haastateltavat sanoivat. Litteroin jokaisen kasetin tarkasti sanasta sanaan paperille ja sain noin kahdeksankymmentä kappaletta A4 kokoista tekstisivua. Vaikka litterointi oli tylsää ja aikaa vievää silti mielenkiinnolla huomasin, että aloin samanaikaisesti mielessäni tehdä tulkintoja. Tekstistä alkoi nousta jo tässä vaiheessa selviä aihealueita mitä tuloksiin voisi sisällyttää. Grönforsin (1982) mukaan nauhoitettuja kasetteja ei ole aina tarkoituksen mukaista litteroida sanasta sanaan vaan äänitteistä valitaan sellainen tieto mikä on tutkimuksen kannalta olennaista. Lisäksi litteroinnin tulisi suorittaa sama henkilö, joka on nauhoitukset tehnyt, koska virhearviointien mahdollisuus vähenee. Analysointiprosessi lähtee usein myös käyntiin litterointivaiheessa. (emt,156.)

Päädyin kuitenkin sanatarkkaan litterointiin, koska olen kokematon tutkija ja uskoin, että osittaisessa litteroinnissa jotain olennaista voi jäädä pois. Tosin jälkepäin kun aloin järjestämään aineistoa ja tekemään tulkintoja huomasin, että sellaista tekstiäkin tuli kirjoitettua ylös, jota ei voinut tutkimustuloksissa hyödyntää.

Litteroinnin jälkeen aloin järjestämään aineistoa sitten, että ensisijaisesti hain vastauksia ennalta asetettuihin haastattelukysymyksiin, jonka pohjana olivat tutkimusongelmat. Tutkittavan ilmiön kannalta kiinnitin siis huomioni tärkeiden ilmaisujen poimimiseen. Lisäksi tietoisesti yritin avoimin mielin ja erityistä herkkyydestä noudattaen asennoitua siten, että aineistosta voi nousta myös jotain uutta tai yllättävää. Aineiston järjestämisessä käytin erivärisiä tussikyniä jotka nimesin kunkin aihealueen mukaan. Se helpotti minua kun aloin selata aineistoa ja tarkastella mitä kukin lapsi oli sanonut mistäkin asiasta. Tämän jälkeen kirjoitin lasten vastaukset aina saman aihealueen kohdalta yhteiselle alueelle. Aihealueet muodostin kolmen tutkimuskysymyksen mukaan, joita olivat sosiaalisen lähipiirin merkitys televisionkatseluun, televisio oppimisympäristönä ja television tunteita välittävät vaikutukset. Kuitenkin se, mitä kunkin teeman alle tuli sijoittumaan ei ollut aivan yksinkertaista ja se millaisia tulkintoja annan lasten kuvauksille. Pienoista huolestumista aiheutti se, että tulkitsen lapsen kuvaukset väärin. Jouduin

uudestaan lukemaan aineistoa, jotta osaisin antaa sellaisen tulkinnan mikä kuvaa lasten omaa ääntä. Huomasin, että aineiston lukeminen ja sen huomioonottaminen kokonaisuutena merkitysten antamisen kannalta helpotti työtäni. Panin merkille, että asiat kietoutuivat monisyisellä tavalla toisiinsa.

10. TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksessani esille nousi edeltä käsin asetettujen tutkimustehtävien ja haastattelukysymysten mukaisesti ne alueet joihin olin hakemassa ymmärrystä. Tuloksia lähden tulkitsemaan aluksi selvittämällä millaiset ovat lasten television katselun käyttömäärät ja sisällöt ja lasten suosikkiohjelmat. Seuraavana alueena tarkastelen sosiaalisen lähipiirin merkitystä lapsen televisiokäyttäytymiseen. Tälle alueelle sijoitan niitä asioita, jotka nousivat haastattelujen mukaisesti eli lasten television katselu ja sosiaaliset suhteet, yhdessä katselun merkitys ja lasten television katselun valvonta. Seuraavana tarkastelen millaisena oppimisympäristönä lapset kokivat televisioympäristön. Viimeisenä tarkastelen millaisia tunteita ohjelmat herättävät lapsissa.

10.1. TELEVISION KÄYTTÖTAVAT

10.1.1. Television käyttömäärä ja sisällöt

Televisioiden lukumäärä jokaisen lapsen kotona oli enemmän kuin yksi. Joillakin lapsilla kotona oli peräti neljä vastaanotinta, mutta yleisin lukumäärä oli kaksi. Televisiot olivat yleensä sijoitettu olohuoneeseen, vanhempien makuuhuoneeseen, takahuoneeseen ja vanhemman sisaruksen huoneeseen. Vain yhden lapsen kohdalla televisio oli myös lapsen omassa huoneessa. Lapset kertoivat, että useampi televisio kotona mahdollisti sen, että he saivat katsoa suosikkiohjelmansa. Vaikka televisiot oli pääasiassa sijoitettu olohuoneeseen, silti suuntauksena näyttää olevan se, että tulevaisuudessa televisio löytyy jokaisen perheenjäsenen omasta huoneesta. Näin lapsilla näyttää olevan yhä parempi mahdollisuus katsoa televisiota mitä haluavat ja milloin haluavat. Kuitenkin vanhempien kontrollointi lasten television katselusta olisi helpompaa jos kodissa olisi vain yksi televisio ja se olisi sijoitettu olohuoneeseen. Ohjelmien yksilölliset mieltymykset ja valinnat tulivat selkeästi esille erityisesti lasten, sisarusten ja ystävien kesken.

” No meillä on niin ku ootas nyt.....neljä täällä ja sitte tuolla tallin puolella yläkerrassa veljellä on yks. Mut neljä on meillä täällä.” (Aino 10 vuotta)

” Toinen on tolla yläkerrassa olohuoneessa ja toinen alakerrassa kans niin ku periaatteessa olohuoneessa.” (Jesperi 10 vuotta)

”No ku iskä on yleensä töissä niin äiskä ja minä halutaan kahtoa salkkarit ja veli haluais kahtoa simpsonit ja ne alkaa yhtä aikaa sitte äiskä ja minä joudutaan mennä yläkertaan ku siellä näkyy kolmonen.” (Jori 9 vuotta)

Kysyessäni lapsilta kuinka paljon he katsovat televisiota arkipäivisin useimmilla oli vaikeuksia määritellä aika suoralta kädeltä. Monet alkoivat käydä läpi niitä ohjelmia mitä he minäkin päivänä katsoivat ja sitä kautta yrittivät arvioida aikaa mikä television

katseluun kuuluu. Vain pieni osa kertoi heti suoraan ajan tunneissa. Tämän ikäiset, 9-11 vuotiaat lapset ovat kehityksessään konkreettisten operaatioiden tasolla ja abstrakti käsite aika, mikä on kulunut jonkin asian tekemiseen näytti tuottavan heille määrittelyvaikeuksia. Toisaalta voi olla, että televisio on niin kiinteä ja luonnollinen osa muuta perhe-elämää, että sen eritteleminen ajallisiin jaksoihin on vaikeaa. Televisio saattaa olla auki kodeissa lähes jatkuvasti ikään kuin jonakin taustayleisönä rytmittämässä perheen jokapäiväistä elämää ja siten on vaikea hahmottaa ja eritellä aktiivisen ja passiivisen katsomisen rajoja.

” No viideltä mä katon joskus lasten ohjelmia ja ne on niin hyviä ja yleensä mä katon puolikaheksalta salatut elämät. ” (Tiia 10 vuotta)

”No, no aamulla en mä nyt oikeen osaa tai oisko jotain tunnin tai yleensä ku mä aamulla katon ku lastenohjelmia tulee sitte illalla katon ku tulee lastenohjelmia että en mä muuten yleensä kato.....joskus sitte katon videota mutten mä jokutunti kaksi päivässä.”

(Jesperi 10 vuotta)

” Katon mä yhen tunnin, mutta en mä niin ku yhteen pötköön kato välillä käyn ulkona.”

(Jori 9 vuotta)

” No jotain kolme tuntia.”

(Aino 10 vuotta)

” No en mä sitä niin paljon katot, mutta kuitenkin jonkun verran.”

(Tero 11 vuotta)

” No silloin joskus aamusin mä katon ku tulee jotain lastenohjelmia ja sitte semmonen ohjelma ku vinksklubi, se on nyt ilmeisesti loppunu....varmaankin sitä mä oon kattonu muistan ainakin semmosen vilivilperin niin sitä mä oon kattonu, suomalainen oikeen vanha ohjelma.” (Tiia 10 vuotta)

Selvemmin ajankäyttö television katseluun tuli esille, kun pyysin lapsia miettimään kuinka paljon he katsovat arkipäivisin ja viikonloppuisin. Vaikka useimmat vielä määrittelivät ajankäyttöä katsottujen ohjelmien kautta, silti eroja saatiin arkipäivien ja viikonloppun osalle. Tulosten mukaan näyttää siltä, että useimmat lapset käyttävät aikaa televisionkatseluun viikonloppuisin enemmän kuin arkipäivisin. Toki tästäkin tutkittavien ryhmästä löytyi myös vastakkaisia näkemyksiä. Keskimääräinen aika mitä lapset kertoivat käyttävänsä television katseluun arkipäivisin oli noin kaksi tuntia kun taas viikonloppuisin aikaa käytettiin jopa 3-4 tuntia päivässä. Näyttää siltä, että lasten television katselu on melko kohtuullista ainakin arkipäivien osalta. Saattaa olla, että lapset katselisivat arkipäivisinkin enemmän, mutta koulunkäynti, läksyt ja muu sosiaalinen toiminta vie suurimman osan lasten päivän aikataulusta.

” No ehkä mä katon sitte viikonloppuna ku tulee lastenohjelmia enemmän ja sitte tulee muutenkin ohjelmaa enemmän ja kerkiää kattomaan niin kyllä mä sitten katon enemmän.” (Jesper 10 vuotta)

” No kyllä mä arkipäivisin katon no ku arkipäivisin tulee enemmän ohjelmia, no meillä on sitte kasetteja vielä, no jos satun kasettia kattomaan niin jotain puolituntia..... puolitoistatuntia suurin piirtein viikonloppuisin ja sitte ehkä kaks tuntia arkipäivisin.” (Tiia 10 vuotta)

10.1.2. Lasten suosikit

Lasten suosikkiohjelmat olivat useimmilla hyvin samantyyppisiä. Useimmat lapset kertoivat katsovansa pääasiassa lastenohjelmia, joista suosituimmat olivat muumit. Lähes jokainen lapsi kertoi, että myös salkkarit (salatut elämät) oli sellainen ohjelma jota he yleensä katsoivat yhdessä perheen kanssa. Lisäksi tytöt katsoivat eläimiin ja varsinkin hevosiin liittyviä sarjoja. Sekä tyttöjen ja poikien suosikkiohjelmat olivat hyvin samantyyppisiä, mutta silti pieniä eroja näkyi tyttöjen ja poikien välillä. Jotkut tytöt kertoivat pitävänsä eläinaiheisista ohjelmista kun taas pojat kertoivat pitävänsä urheiluun ja huumorin liittyvistä ohjelmista.

”Yleensä mä katon puolikaheksalta salatut elämä.” (Tiia 10 vuotta)

” No viieltä mä katon joskus lastenohjelmia ja ne on niin hyviä

” No lastenohjelmia ja sitten jotain mitä nyt katon jotain siskoni on noita.”

(Jesperi 10 vuotta)

” No salatut elämät.”

(Sini 9 vuotta)

” No yks on päivien viemää ja sitte tallijengi ja murhasta tuli totta.”

(Essi 10 vuotta)

Vaikka lapset pääsääntöisesti kertovat katsovansa lastenohjelmia silti heidän muissa ohjelmavalinnoissaan voidaan nähdään jo idullaan se, että heitä on alkanut kiinnostaa aikuisille suunnatut ohjelmat. Saattaa olla, että juuri 9-11 ikäjakso on sellainen

käännekohta lapsen elämässä, jolloin heitä vähitellen alkavat kiinnostaa muutkin ohjelmat kuin lasten ohjelmat.

” Muumit on ainakin lempiohjelma.”

(Jori 9 vuotta)

” Mä katon joka päivä lastenohjelmia.”

(Jori 9 vuotta)

” No piirretyt, no yks on semmonen joka tulee aina päivisin noilta taivaskanavilta semmonen ku kimmactible sitä mä tykkään kahtoa ja sitte illalla mä katon pikkukakkosta ja lastenohjelmia.” (Aino 10 vuotta)

” No salatut elämät ja käenpesä.” (Tero 11 vuotta)

” No salatut elämät ja.....en mä oikein muista.” (Sini 9 vuotta)

” Lastenohjelmat, salatut elämät ja....no joskus mä katon bondia.” (Petteri 11 vuotta)

” Kaikista missä on moottoripyöriä tai polkupyöriä tai jotain semmosta niin ku jolla voi vähän niin ku kulkea.” (Jesperi 10 vuotta)

10.2. TELEVISIO JA SOSIAALISEN LÄHIPIIRIN MERKITYS

10.2.1. Lasten television katselu ja sosiaaliset suhteet

Lasten television katselu tapahtui useimmiten vaihtelevalla tavalla perheenjäsenten kanssa. Vanhemmista useimmiten se oli äiti tai vanhemmat sisarukset, joiden kanssa lapset katselivat yhdessä. Toisaalta joskus lapsilla oli hetkiä, että he halusivat mieluummin katsoa yksin tai joutuivat katsomaan yksin. Se miksi vanhemmat eivät katsele lastensa kanssa paljon televisiota johtuu osaltaan ehkä heidän vähäisestä vapaa-ajastaan. On luonnollista, että vanhemmilla työpäivän jälkeen odottavat monenlaiset kotityöt ja siten television ääressä ei ehditä istumaan. Kotona muotoutunut katselutilanne määräytyy ehkä osaltaan näiden ehtojen mukaisesti. Eikä siten voida olettaa, että lapsi toimisi jotenkin epäsosiaalisella tavalla kodin televisioympäristössä yksin katsellessaan. Ystävien kanssa katsottiin harvemmin, mutta sen sijaan ohjelmista puhuttiin yhdessä jälkeenpäin. Keskustelupaikkoja olivat yleensä välitunnit koulussa ja/tai jokin muu yhdessäolon paikka.

” Niin ku näin viikonloppunakin aamusin niin sillohan mä katon yksin tietenkkin, mutta kyllä illalla sitten mä katon yleensä, että joku äiti on siinä ku sillä on aikaa sitte ku se kerkiää eikä se nyt haittais vaikka kattoisin yksin.” (Jesperi 10 vuotta)

” Mä katon yleensä mun äitin tai sitte mun siskojen kanssa ja illemmalla isän kanssa.”
(Aino 10 vuotta)

”Joskus yksin ja joskus niin sitte synttäreillä ystävien kanssa niin me ehkä katotaan jotain.....kyllä me kotonakin joskus äiti kattoo ja sisko kattoo salkkareita.”
(Tiia 10)

” Yksin että saa kahtoa mitä haluaa.”
(Essi 10 vuotta)

10.2.2. Katselun valvonta

Vaikka lapset harvemmin katselivat ohjelmia ystäviensä kanssa silti he kaipasivat samanikäistä katselukumppania. Lapset kertoivat, että ohjelmia yhdessä katsottaessa olisi hauskoja tilanteita kiva yhdessä jakaa nauramalla ja keskustelemalla ystävän kanssa. Saattaa olla, että lapset voivat kokea mielihjelmansa parempina, kun he saavat jakaa sen heti ystävän kanssa. Suosikkiohjelmasta saattaa muodostua heille yhteinen, hyvä fiktiivinen tarina. Ohjelman täytyy kuitenkin olla myös henkilökohtaisesti kiinnostava. Tosin voi olla, että ohjelma josta tulee lasten keskuudessa suosittu on saanut alkuinnoitteensa siitä sosiaalisesta vertaiskontekstista jossa lapsi elää. Toisaalta lapset voivat yhteisten ohjelmien kautta yhdessä etsiä ja antaa merkityksiä arkipäivän ilmiöille ja asioille. Merkille pantavaa oli, että lapset kertoivat etteivät he juuri keskustelu ohjelmista perheenjäsenten kanssa, vaikka yhdessä jonkin verran katsovat. Perheenjäsenten kanssa katselu saattaa olla enemmän perhekoheesioita yhdistävä ja arkipäivää jäsentävä tekijä kuin pelkästään viihdytystä tai keskustelua tuottava elementti. Vanhemmilta lapset myös joskus kysyivät sellaisista asioista joita he eivät ymmärtäneet ohjelmassa, mutta se tapahtui kuitenkin harvoin.

” No on se niin ku vähän niin ku mun paras kaveri se niko niin kyllä me niin kyllä on se hauskempi kattoo ja saa nauraa sitte.” (Jesperi 10 vuotta)

” Niin jälkeenpäin sitten niin että mitä me katottiin ja mikä oli hauskoja kohtia ja sellaisesta puhutaan ja sitte jos me ei jotain ymmärrä niin sitte me saatetaan kysyä äidiltä tai isiltä mut yleensä me kyllä mietitään yhdessä.” (Jesperi 10 vuotta)

” No joskus jos tulee esteratsastusta yhen minnan kans me katotaan ja keskustellaan.”

(Essi 10 vuotta)

” No kyllä me joskus jotain niitä hauskoja juttuja niistä puhutaan.” (Aino 10 vuotta)

” No joskus jos ne ehtii (vanhempien tv: n katsominen).” (Petteri 11 vuotta)

”No en mä oikeastaan (ohjelmista keskustelu vanhempien kanssa).” (Jesperi 10 vuotta)

Tulosten mukaan vanhemmat asettivat sääntöjä ja valvoivat millaisia ohjelmia heidän lapsensa saivat katsoa. Lapset kertoivat, että he eivät saa katsoa sellaisia ohjelmia jotka ovat kiellettyjä joko alle 11 tai 15- vuotiailta. Toisaalta useimmat lapset kertoivat ettei heitä kiinnostanut kielletyt tai väkivaltaiset ohjelmat. Merkille pantavaa oli se, että lapset nuoresta iästään huolimatta ymmärsivät mikä on heidän katsottavakseen sopivaa. Vanhempien valvonta varmaan osaltaan vaikutti lasten ohjelmavalintoihin, mutta merkittävää oli huomata lasten oman ajattelukyvyn tärkeä merkitys ja aktiiviset valinnat. Näyttää siltä, että vanhemmat asettavat ensisijaisesti rajoituksia ohjelmien sisällön perusteella kuin esimerkiksi häiriöttömän koulutyön sujumisen kannalta. Se mitä lapset televisiosta katsovat muotoutui hyvin pitkälle myös sen mukaan mitä kaverit katsovat. Katsominen saattaa johtua usein normipakosta eli lapsi ei voi olla katsomatta mitä muutkin vertaiset katsovat tai muutoin he jäävät syrjään ohjelmakeskusteluista. Toisaalta lapset ehkä nauttivat siitä kun saavat kertoa kavereilleen suositusta ohjelmasta joita he eivät ole katsonut. Vanhempien saattaa olla vaikea kieltää lasta katsomasta sellaista ohjelmaa, jota samanikäiset kaverit saavat katsoa. Tosin lasten ja heidän kavereiensa suosikkiohjelmat olivat sellaisia, joita voidaan pääsääntöisesti pitää heidän ikäisilleen soveltuvina.

” No siihen salkkareihin mä sillä lailla aloin kahtomaan niin ensin se ei kiinnostanu mua alkuunkaan, sitte mua alko kyllästyttämään niin mä en muista kuka se oli, joka jankutti siitä koko ajan, että salkkarit on niin hyvä ohjelma, siis kerta kaikkiaan hyvä, niin että aloin kyllästyttämään niin mä alon kattomaan ja nyt se on mun lempiohjelma (ystävät suosittelijoina)”. (Tiia 10 vuotta.

” No joskus, välillä jos jere (veli) kattoo jos kattoo jotain mukavaa niin.”

” No en mä aivan joka kerta jos on esimerkiks joku vaikka K-18.”

(Jesperi 10 vuotta)

” No melkein kaikkea saan kahtoa paitsi niitä k-kuvia.” (Asta 11 vuotta)

” Niin meidän iskä se joka kerta melkeen kattoo vaikka ei mitään silti se laittaa telkkarin pois päältä.” (Petteri 11 vuotta)

” Ku alkaa joku kielletty mä sanon äitille ny mä en saa kahtoa tätä ja sitten mä meen johonkin muualle.” (Aino 10 vuotta)

” No en mä nyt kaikkia niitä k-elokuvia saa kahtoa.” (Tiia 10 vuotta)

” Sellasia jossa voi käydä jotenkin en saa kahtoa.” (Sini 9 vuotta)

Lasten oma aktiivinen ja järkevä asennoituminen ja vanhempien valvonta näyttävät muodostavan vahvan ja tärkeän yhdistelmän lasten televisiokäyttäytymisen suhteen. Vaikka lapset osoittavat kypsää ajattelua ohjelmavalintojensa suhteen ei voida kuitenkaan olettaa etteivät he tarvitsisi mitään ulkopuolista ohjausta.

10.3. TELEVISIO LASTEN OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Televisio ei lasten kertoman mukaan saa keskeistä sijaa heidän elämässään. Useimmat lapset kertoivat, että harrastukset olivat heille tärkeämpiä kuin televisionkatselu. Toisaalta televisio sijoittui osaksi lasten jokapäiväistä elämää. Etenkin lapset, joilla harrastuksia oli vähän katsoivat televisiota enemmän.

Pyytäessäni lapsia miettimään ja kertomaan millaista on televisio-oppiminen verrattuna kouluoppimiseen sain hyvin mielenkiintoisia vastauksia. Aikaisemmat tutkimukset ovat tuoneet esille, että koulu on menettänyt arvoaltaansa oppimisympäristönä ja sen tilalle on noussut muun muassa mediakulttuuri. Lasten vastaukset toivat kuitenkin esille kouluoppimisen tärkeän merkityksen ja television he näkivät enemmän viihdytystä tuottavaksi välineeksi. Televisiossa kuva ja tekstitys liikkuvat nopeasti ja silloin lapset eivät kykene keskittymään asiaan tarkkaan kuten esimerkiksi kirjaa lukiessa. Toisaalta esille tuli myös se, että television ääreen saatetaan jäädään lojumaan ja siten saadaan itselle turhautunut olotila aikaiseksi. Se miksi lapset kokevat koulun ensisijaiseksi oppimisen ympäristöksi johtuu ehkä osaltaan yleisestä yhteiskunnallisesta näkemyksestä. Vaikka kouluoppimista pidetään tärkeänä sitä ei kuitenkaan aina pidetä mielenkiintoisena oppimisen tapana. Televisiota ei yleisen näkemyksen mukaan pidetä oppimisympäristönä, mutta silti senkin kautta jotain opitaan. Television kautta oppiminen tapahtuu useimmiten spontaanilla tavalla kuin tietoisesti tavoitteellisesti.

” No ei se nyt sillä lailla haittais jos sitä ei olis (televisiota). ”

” Että ei se mitenkään sillä lailla tärkeä oo, että se ois pakko saaha. ”

” No ee.....ei ett kyllä mä illalla ku oli nappulakisat tuossa, että vaikka tuli mikä ohjelma niin mä menin sinne että.” (Petteri 11 vuotta)

” No ei se niin tärkeä ei meillä mökillä oo sitte televisiota ollenkaan.”

” Niin siellä on muutakin tekemistä.” (Jori 9 vuotta)

” No silleen jos mulla ei mitään muuta tekemistä niin mä katton sitä.”

” Harrastukset on tärkeämpiä.”

” No yleensä jätän kahtomisen, joskus mä sanon äitille, että laittaa sen nauhalle.”

(Aino 10 vuotta)

Näyttää siltä, että silloin kun lapsilla on jotain mielekästä tekemistä jää televisio silloin helposti taka-alalle. Toisaalta lapsilla on tiettyjä tärkeitä ohjelmia joita halutaan katsoa, ja ne nauhoitetaan sitten ja katsotaan myöhemmin. Mielenkiintoista olisi nähdä kuinka lapset sitten toimisivat, jos videonauhureita ei olisi käytössä. Menisivätkö silloin ohjelmat harrastusten edelle.

” No koulussa opetetaan sillai tarkemmin ja saa paremman käsityksen mutta taas televisiossa se vähän niin ku vaan kerrotaan äkkiä miten se tehään ja kyllä koulussa oppii paremmin.” (Jesperi 10 vuotta)

” Koulu...niin siellähän opetetaan koko ajan.” (Jori 9 vuotta)

” No mun mielestä televisiota tulee kaikkea niin ku semmosta että siinä niin ku viihdytetään teeveen katsojia ja koulussa sitte niin ku opitaan.” (Aino 10 vuotta)

” Sen takia että koulussa on ihan tarkotettu, että siellä opetetaan, teevee vaan on niin ku tarkotettu joku viihdeohjelmiks, että ne on vähän niin ku ajankulua eikä mikskään oppimiseks. Mutt semmonen englannin cd-levy on että mikä on tarkotettu oppimiseen. Mulla on semmonen se on niin ku koulusta lainassa.” (Tiia 10 vuotta)

” kouluoppiminen ainakin helpompaa ku televisiosta.” (Sini 9 vuotta)

” kouluoppiminen on varmaan hyödyllistä mutta tylsää.” (Petteri 11 vuotta)

” No jos on vaikka englanninkielinen niin siitä oppii vaikka englantia tai sitten siinä voi olla huomaa, että pää voi tulla kipeäksi tai sitten on vaan semmonen että jää siihen sohvalle ja tulee semmonen sohvaperuna.” (Petteri 11 vuotta)

Edellä olevasta voi selvästi huomata, että monet lapset eivät pidä television katselun merkitystä oppimisen kannalta yhtä arvokkaana ja tärkeänä tekijänä verrattuna kouluoppimiseen. Lapset eivät näytä mieltävän televisiota suoraan oppimisen näkökulmasta ja siksi heillä oli vaikeuksia suoraan kertoa mitä he ovat televisiosta oppineet. Televisiota he pitivät enemmän viihdytyksen luojana kuin oppimisympäristönä. Toisaalta lapset eivät tiedosta itse kaikkien asioiden kohdalla, että he ovat ehkä oppineet sen television kautta. Osa opituista asioista ehkä siirtyy piiloisella tavalla lasten arkipäivän elämän tilanteisiin heidän itse sitä tiedostamattaan. Tosin osa lapsista kertoi pienen johdattelun jälkeen mitä he olivat kokeneet oppivansa eli kun kysyin mitä hyötyä

televisiosta heille on ollut tai ovatko he saaneet jotain vaikutteita tai malleja. Pukeutuminen, musiikinkuuntelu ja harrastukset olivat ensisijaisia alueita joihin vaikutteita saatiin ohjelmien kautta. Yhteiskunnassa vallitsevista negatiivisista ilmiöistä lapset väistämättä myös saavat tietoa. *Salatut elämät*, ohjelma jota suurin osa lapsista katsoi kertoi oppineensa ohjelman kautta tietämään mitä huumeet ovat ja sen ettei niitä kannata käyttää.

” No en mä nyt tiää selvästi (mitä oppinut televisiosta). ” (Essi 10)

” No en mä oikeen tiää tai kyllä mä joskus jotain. ” (Tero 11)

” No en mä tiää. ” (Asta 11 vuotta)

” No mainoksista ehkä, että toihan on hyvä esimerkiksi vaikka siitä hanna pakarisesta niin mulla on semmonen levy, no en mä siitä enää niin paljon tykkää ennen mä oli aivan hirveä fani sille, mutt siinä on niin mainos yks semmonen kappale mikä on aivan hirveän hyvä niin mä haluaisin sen takia. ” (Tiia 10 vuotta)

” No mä yleensä, että mä haluun ton cd:n tai justiin tollaset vaatteet. ” (Aino 10 vuotta)

” No vähän (oppinut televisiosta). ”

” No miten kävyistä tehään maamiina. ”

” No käpyjä letkuun ja sinne vähän pihkaa ja sitte tulitikut niin se räjähtää. ”

(Kalle 9 vuotta)

” Joo tiään ja ne on sillasi, että ku niitä otetaan niin sitte menee pää niinku sekasin eikä niitä kannata käyttää (huumeita). ” (Aino 10 vuotta)

” Sitte jos niitä syö voi niin ku kuolla tai tulla riippuvaiseksi.” (Petteri 11 vuotta)

Lapset voivat saada jo hyvin varhain tietoa yhteiskunnan kulttuurissa vallitsevista negatiivista asioista kuten edellä tuli esille huumeiden käyttö. Saattaa olla, että lapsille muodostuu oikeita käsityksiä näkemistään asioista kuten edellä olevasta voi huomata, että lapset pitävät huumeita vaarallisena. Toisaalta ohjelmat saattavat toimia yllykkeinä huumeiden kokeiluille myöhemmin elämässä. Olisikin tärkeää, että lapset voisivat saada asianmukaista tietoa päihteistä ja huumeista opettajien ja vanhempien kautta, koska televisiossa se ei sitä välttämättä aina ole.

Yleensä yhä useammat ohjelmat, joita lapset katsovat ovat englanninkielisiä ja silloin on todennäköistä, että suosikkiohjelmien kautta opitaan englanninkieltä. Pääasiassa haastattelemani lapset kertoivatkin oppineensa englanninkieltä enemmän spontaanisti kuin tavoitteellisesti. Joku lapsi saattoi olla kiinnostunut englanninkielen opiskelusta ja siten tietoisesti harjoitteli sitä televisio-ohjelmien kautta. Televisio-ohjelmat saattavat syventää ja rikastuttaa jo koulussa opittua tai päinvastoin. Näin ajateltuna kumpaakaan oppimisympäristöä ei voida tässä mielessä pitää merkitsemättöminä, vaan ne täydentävät toisiaan.

” No oon jonkin verran (oppinut englantia).”

” Sitten mun ei tarvi välillä lukea sitä tekstiä niin mä ymmärrän kuitenkin”

(Tero 11 vuotta)

” No kyllä mä joskun katon sellaisia ohjelmia miss kerrotaan historiaa ja sellaista ja sieltä mä vähän niin ku opin”. (Aino 10 vuotta)

” No kyllä mä nyt harjoittelen englantia ku meillä on englannintunteja, niin kyllä moni ohjelma se siskoni on noita sekin tulee englanniksi niin kyllä mä niin ku yritän saada selvää ja sitten lukemista että mä luen yleensä ne tekstit ainakin, yritän ainakin osaan sitte ku ei kerkiä lukemaan ku ne menee niin nopeaa mutta kyllä mä niinku yrittäisin lukea ne tekstit.” (Jesperi 10 vuotta)

Televisioympäristössä on kuitenkin se ongelma, että ohjelmien tekstitys etenee liian nopeasti ja lapsi ei kykene pysymän mukana, kuten edellä olevasta sitaatista voidaan havaita. Televisio saattaisi olla aika tehokas tapa opiskella englanninkieltä, jos saataisiin sellaisia ohjelmia, joissa tekstitys etenee hitaammin. Toki kielen opiskeluun on olemassa sitä varten tarkoitettuja ohjelmia, mutta ehkä ne eivät ehkä innosta lapsia sillä tavalla kuin se, että lapset seuraisivat suosikkiohjelmiaan ja oppisivat sen kautta.

” Kyllä mä yleensä, ne kaikki onkin englanninkielisiä”.

” No jotain sanoja jota mä en oo tienny mitä ne on englanniksi...kysyn joltakin että tarkottaako se sitä niin se tarkoittaa”. (Essi 10 vuotta)

” No kyllä mä joskus katon sellasia niin ku missä kerrotaan historiaa ja sellasta ja sieltä mä vähän niin ku opin”.

” Joo tuolta taivaskanavilta ei tuu suomenkielisiä vaan ne on englanniks eikä niissä oo tekstiä niin siitä mä vhan niin ku opin”. (Aino 10vuotta)

”No, joskus joku ohjelma saattaa olla, mut ei yleensä sillä lailla (saanut malleja)”.

(Jesperi 10 vuotta)

”No jotakin mitä vaikka tekee jotain harrastuksia mitä ite ei oo tienny tai kokeillu”.

(Tero 11 vuotta)

Television merkitys varsinkin englanninkielen oppimisen kannalta voi olla merkittävä, koska suurin osa ohjelmista on englanninkielisiä. Lapsille alkaa jäädä mieleen yhä enemmän uusia sanoja ja lauseita joita he voivat hyödyntää koulussa englanninkielen opiskelussaan. Merkittävää näyttää olevan myös se, että lapset saavat television kautta innoitteita uusien liikunnallisten harrastusten kokeiluihin.

10.4. TELEVISIO TUNNEYMPÄRSTÖNÄ

Lapsilla näyttää olevan useita erilaisia keinoja säädellä tunteitaan, joista televisio-ohjelmat toimivat yhtenä, mutta ei merkittävänä. Kysyessäni lapsilta millaisia ohjelmia he katsovat silloin, kun he ovat surullisia ja iloisia sain kahdensuuntaisia vastauksia. Osa lapsista kertoi valitsevansa kivoja ja hauskoja ohjelmia silloin kun he ovat surullisia kun taas osa lapsista ei kokenut televisio-ohjelmien toimivan lohdutuskeinona. Iloisella tai surullisella mielellä osa lapsista kertoi tekevänsä mieluummin jotain muuta kuin katselevansa televisiota. Lasten kohdalla näyttää vaikuttavan enemmän persoonakohtaiset mieltymykset

erilaisten mielialojen saavuttamiseen. Televisio ei siten ole saanut merkittävintä sijaa lasten tunteiden manipuloijana. On todella tärkeää, että lapset kykenevät harrastusten tai muun tekemisen kautta vaikuttamaan mielialoihinsa. Kiinnittyminen televisio-ohjelmien tunteita manipuloivaan verkkoon saattaa synnyttää helposti epäaidon riippuvuussuhteen tunne-elämän hoidossa.

” No joskus ku mä oon surullinen mä luen, joskus mä katon semmosia kivoja ohjelmia.”

(Aino 10 vuotta)

” Sitten ku mä oon ilonen lähen talvella pihalle ja sitte mä kesälläkin oon ja sitte mä luen.” (Aino 10 vuotta)

” No en mä tiä sillon ku mulla tulee jotain mieleen kaikkea kivempaa mä katon televisiota”. (Essi 10 vuotta)

Televisio-ohjelmat välittävät erilaisia tunteita, iloa, surua, pelkoa, jännitystä ja vihaa. Tästä eivät jää osattomiksi lapsetkaan vaan joutuvat päivittäin kosketuksiin näiden tuntemusten kanssa. Tutkimuksessani olevat lapset näyttävän kuitenkin olevan hyvin aktiivisia televisio-ohjelmien valintojensa suhteen. He valitsevat sellaisia ohjelmia jotka kiinnostavat heitä. Useimmat lapset kertoivat kaikkein mieluiten katselevansa lastenohjelmia ja piirrettyjä elokuvia, koska ne olivat hauskoja ja kivoja. Joku lapsi kertoi saavansa ohjelmista iloa. Myös huumoripitoisista ohjelmista jotkut lapset pitivät niiden hauskuuden tähden. Muutama lapsi kertoi pitävänsä myös sellaisista ohjelmista, jossa on jännitystä, mutta ei pelkoa. Useimmat lapset myös kertoivat, että he olivat sattumalta nähneet pätkiä jostain kielletystä tai väkivaltaisesta ohjelmasta ja ne tuntuivat pelottavilta. Voi olla, että 9-

11 vuotias lapsi ei kykene selvästi erottamaan faktan ja fiktion rajaa. Toisaalta kyse voi olla voimakkaasta eläytymisprosessista ohjelman sisältöön ja reaalimaailman unohtumisesta. Näin erilaiset tunteet voivat tuntua todellisemmilta. Ehkä sellainen lapsi, joka ei eläydy voimakkaasti pelottavan ohjelman sisältöön kykenee kontrolloimaan itseään ja siirtymään pois television luota.

” No en mä tiää onko niistä hyötyä (televisio-ohjelmista).”

” (Naurahdus) iloa(televisio-ohjelmista).” (Tero 11 vuotta)

” No en mä kyllä niitä oikeen tykkää kahtoa (väkivaltaisia ohjelmia).”

” No ku mulla joskus ku mään oon kattonu äidin kanssa niin mulla on tullu ne uniin ja mä en oo o ikein tykänny.”

”Ja sitte ku ne on niin väkivaltaisia.”

” Joo kyllä(pelottaa).” (Aino 10 vuotta)

” Oon mä joskus(nähnyt väkivaltaisia ohjelmia).”

” Aika pelottavilta.”

” Joo tai vaihan kanavaa(kun tulee väkivaltaisia).” (Sini 9 vuotta)

” No ei paitsi salkkareissa on ollut semmonen mies on jääny junan alle ja kuollu sinne, joskus sillon mä olin aika pieni.” (Tiia 10 vuotta)

Lapsille näyttää aiheuttavan pelkoa juuri sellaiset asiat, joissa ihmisille käy jotenkin huonosti eli väkivaltaiset ohjelmat. Lapset ehkä ymmärtävät, että toinen ihminen voi

käyttäytyä toista ihmistä kohtaan väkivaltaisesti myös reaali maailmassa. Toisaalta ihmisillä on tarve välttää sellaisia asioita, jotka tuottavat pelkoa ja ahdistusta. Lasten kommentteista ilmeni, että heillä näyttää toimivan itsesuojeluvaisto eli he eivät jää sellaiseen tilanteeseen, joka tuottaa itselle epämiellyttävää oloa.

11. POHDINTA

11.1. Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimukseni tarkoituksena oli kuvata 9-11 vuotiaiden lasten itsensä kertomana millaisena oppimisympäristönä ja tunteiden välittäjänä he televisio-ohjelmat näkevät ja millainen merkitys lapsen lähipiirillä on televisiokäyttämiseen.

Lasten mielipiteet television merkittävyydestä heidän elämäänsä näyttivät jakautuvan kahteen näkökulmaan, vähemmän tärkeään ja melko tärkeään. Enemmistö lapsista, joilla oli paljon harrastuksia eivät pitäneet televisiota kovin tärkeänä. Kun taas lapset joilla oli vähän harrastuksia näytti heille muodostuvan televisiosta merkittävä arkipäivän jäsentäjä. Television katselussa motiivina olikin joidenkin lasten kohdalla se, että ei ollut muuta tekemistä. Yhteneviä tutkimustuloksia osoittivat Valkosen, Pennosen & Lahikaisen (2005) mukaan puhe median yksisuuntaisista vaikutuksista, mikä erheellisesti olettaa lapsen passiiviseksi vastaanottajaksi, jollainen hän ei todellakaan ole. Merkille pantavaa on se, että lapset eivät katso kaikkea mitä televisiosta sattuu tulemaan, vaan tekevät aktiivisesti järkeviä ohjelmavalintoja. (emt., 57.) Useimpien lasten kohdalla vanhemmat asettivat

kieltoja katsottavien ohjelmien suhteen. Lähes kaikkien lasten kohdalla mielenkiinnon kohteina olivat kuitenkin ensisijaisesti lastenohjelmat, joten vanhemmilla ei ehkä ollut tarvetta puuttua ohjelmavalintoihin.

Yhtenevyyttä Kytömäen (1999,158-160) tutkimustulosten kanssa osoitti se, että lasten television katselu sosiaalisessa lähipiirissä muotoutui eri ihmisen kanssa eri tavalla. Lapset katsoivat televisioita yksin tai sisarusten kanssa tai vanhempien kanssa. Yleensä koko perheen kanssa katsottiin yhteistä suosikkiohjelmaa. Tässä tutkimuksessa selvästi esille nousi, että salatut elämät oli lähes jokaisen perheen suosikkiohjelma. Vanhemmat ja lapset eivät yleensä keskustelleet ohjelmista mitä he yhdessä katsoivat. Sen sijaan ystävien kanssa keskusteltiin ohjelmista myöhemmin, vaikka heidän kanssaan ei useinkaan katsottu yhdessä. Joidenkin lasten kohdalla tuli esille se, että he joskus saattoivat katsoa videokasetteja ystävien kanssa, mutta ei yleensä televisio- ohjelmia. Lapsilla olisi kuitenkin tarve katsoa yhdessä ystävien kanssa televisio-ohjelmia, jotta he heti voisivat iloita ja keskustella ohjelmista. Televisio-ohjelmat näyttävät olevan lapsen sosiaalisessa lähipiirissä osana lapsen ja perheen muuta elämää.

Oppimisympäristönä televisio ja muu media on noussut Ziehen (1991, 44) mukaan merkittävään asemaan ja viemässä tilaa muilta kasvattajilta kuten koululta ja vanhemmilta. Tässä tutkimuksessa esille nousi kuitenkin vastakkainen näkemys, sillä 9-11 vuotiaat lapset eivät pidä televisiota kovinkaan merkittävässä asemassa oppimisen kannalta. Lasten mielestä televisio-ohjelmilla on enemmänkin viihteenomainen merkitys. Tähän käsitykseen saattaa vaikuttaa laajempi yhteiskunnallinen näkökulma, jonka mukaan television yhteyttä oppimiseen ei mielletä merkittäväksi tekijäksi. Kun taas koulu nähdään oppimisen kontekstiksi. Toisaalta voi olla, että tämänikäiset lapset eivät selvästi kykene erittelemään oppimiseen liittyviä asioita.

Tuloksissa tuli esille myös se, että televisio ei ole niin ”helppo” media oppimisen kannalta kuin ajatella saattaisi. Liikkuva kuva, ääni ja tekstitys asettavat lapselle älyllisiä haasteita. Osa tutkimukseni lapsista toi esille nopeasti vaihtuvat kuvakulmat ja tekstitykset, joka tuottivat heille vaikeuksia pysyä ohjelman mukana. He kuitenkin kertoivat sinnikkäästi yrittävänsä pysyä mukana. Englanninkieli oli tärkein, jota lapset kertoivat oppineensa. Tähän vaikutti luonnollisesti se, että ohjelmat ovat pääsääntöisesti englanninkielisiä, jolloin pakostikin alkoi jäädä mieleen sanoja ja lauseita. Toisaalta jotkut innostuneina kertoivat tietoisesti harjoittelevansa englantia suoraan englanninkielisistä ohjelmista tai sitten erillisten kasettien avulla. Havaintoni siitä, että kiinnostus, tarkkaavaisuus ja sitoutuminen ovat elementtejä, joita tarvitaan oppimisen varmistamiseksi osoittavat yhtenevyyttä Wernerin (1996,78,79) tutkimuksen tuloksiin.

Vanhempien osuus lasten televisiokäyttäytymisen ohjaajana tuli esille, vaikka useimmat lapset osoittivat kykenevänsä itse valikoimaan ohjelmat mitkä ovat heidän katsottavikseen sopivia. Vanhemmat saivat toimia myös satunnaisissa tapauksissa selventämässä vaikeita ja ongelmallisia kohtia lastensa katsomissa ohjelmissa. Koulussa taas ei lasten mukaan puututa siihen mitä he televisiosta katsovat, vaan asia näytti jäävän enemmänkin vanhempien tehtäväksi. Onhan se täysin luonnollista, koska televisio sijoittuu kotiympäristöön. Toisaalta kodin ja koulun välinen, samansuuntainen yhteistyö tässäkin asiassa voisi olla paikallaan.

Lapset saavat myös hyvin varhain tietoa television kautta yhteiskunnassa vallitsevista negatiivisista ilmiöistä. Ihmissuhdesarja, ”salatut elämät” oli lähes jokaisen perheen niin lasten kuin aikuistenkin ykkössuosikki, joka sisältää tietoa huumeista ja niiden käytöstä, ongelmallisista ja vaihtuvista ihmissuhteista ja seksuaalisista vähemmistöistä. Osa lapsista kertoi tietävänsä mitä huumeet on ja millaisia seurauksia niiden käytöllä ihmiselle on.

Näiden tietojen perusteella osa lapsista oli oppinut, että niitä ei kannata alkaa käyttämään kun taas osa ei osannut selvästi siitä kertoa. Lasten mukaan tietoa huumeista he olivat saaneet pääasiassa ainut televisio-ohjelman kautta. Satunnaisesti myös vanhempien ja/tai koulun kautta. Lisäksi koin etten voi kysyä 9-11 vuotiailta lapsilta heidän käsityksiään salatut elämät ohjelman muista negatiivisista asioista. Päällimmäisenä oli kuitenkin tunne, että tuhoan jotain tutkittavien lapsenmielisyydestä, jos lähdän näistä asioista kyselemään. Mielestäni ne ovat sellaisia asioita, joita lapsi ei täysin ymmärrä eikä siten tarvitse niistä vielä tietoakaan. Näyttää siltä, että neutraalilta vaikuttavaan suomalaiseen sarjaan, salatut elämät on sijoitettu hyvin paljon sellaisia moraalittomia ja negatiivisia asioita jotka voivat ”lyhentää” lapsuutta kuten Postman (1985,130-152.) tutkimustuloksissaan on osoittanut.

Yhteneväisyyttä Mustosen (2001) tutkimustulosten kanssa osoittaa se, että televisio-ohjelmat synnyttävät erilaisia tunteita lasten mielissä. Lasten mediasuhteessa erityisesti mielihyvähakuiset tunteet näyttävän olevan tärkeässä roolissa, mutta toisaalta niihin täytyy sisältyä ristiriitoja. (emt., 97.) Tutkimuksessa esille tuli, että jännitys liittyy olennaisena osana ohjelmiin, jotka tuottavat mielihyvää. Sen sijaan väkivaltaiset ohjelmat, joita lapset olivat joskus sattumalta nähneet aiheuttivat pelkoja. Lapsilla näyttää kuitenkin toimivan melko hyvin itsesäätelykeinot pelottavien ohjelmien suhteen, sillä he vaihtavat kanavaa, sulkevat television tai poistuvat huoneesta, jota Kytömäen (1991, 37.) tutkimustulokset myös tukevat. Kuitenkaan televisio ei saanut merkittävintä sijaa tunteiden synnyttäjinä tai lieventäjinä, vaan lapset löysivät myös muita keinoja hankkia positiivisia tunteita tai lievittää negatiivisia tunteita. Ensisijaisesti lapset näkivät television viihteenomaisessa merkityksessä, joka tuli jo edellä esille tarkasteltaessa televisiota oppimisympäristönä.

Tutkimuksessani käytin yksilöhaastattelua ja huomasin, että se oli melko toimiva menetelmä, sillä uskon että sain merkittäviä vastauksia tutkimustehtävien kannalta ainakin

puheliaimmilta lapsilta. Joidenkin tutkittavien kohdalla vastukset olivat siis hyvin niukkoja eikä johdattelun tai kysymysten uudelleen muotoilun kautta aina saanut itseäni tyydyttäviä vastauksia. Pohdin sitä, että olisiko haastattelun rinnalle tullut ottaa joku toinen menetelmä, joka olisi saanut hiljaisemmat lapset avautumaan. Toisaalta tutkimukseni fenomenologisen lähestymistavan takia haastattelu sopi erinomaisen hyvin ilmiön ymmärtämiseen. Sen kautta minulla oli mahdollisuus nähdä koko ainutlaatuinen tilanne kokonaisuudessaan kuten tutkittavan ilmeet, eleet ja vastaaminen sekä oma reagointi näihin asioihin. Jäin kuitenkin pohtimaan sitä, että olisiko se voinut vaikuttaa tutkimustuloksiin, jos olisin saanut kaikki haastateltavat enemmän puhumaan. Oma osuuteni haastattelijana varmasti vaikutti siihen etten osannut hiljaisimpien lasten kohdalla toimia riittävän oikein. Haastattelijana olen melko kokematon, sillä olen aikaisemmin tehnyt vain yhden samantyyppisen yksilöhaastattelun. Tosin kirjallisuuden kautta perehdyin haastattelun saloihin, mutta huomasin että käytännössä asiat eivät toimi aivan samoin kuin teoriassa.

Tutkimusaiheeni sijoittuu lasten televisiokäyttäytymisen alueelle ja siten yhtäkkiä ajateltuna ilmiö tuntuu tutulta ja helpolta asialta ymmärtää. Tutkimuskirjallisuutta aihealueelta on paljon, koska aihetta on tutkittu paljon. Itselleni televisioympäristö on myös tuttu ja siten ne osaltaan helpottivat aiheeseen perehtymistä. Kuitenkin huomioin sen, että minulla on vain omat näkemykseni siitä millainen televisioympäristö voisi lapselle olla, mutta ei lapsen omaa näkökulmaa. Aikaisempien tutkimusten kautta ilmiötä on useimmiten tutkittu ja tulkittu aikuiskeskeisestä näkökulmasta ja lasten oma ääni on hukkunut. Tutkimuksessani minulla oli nyt mahdollisuus tuoda lasten omat käsitykset esiin heidän televisiokäyttäytymisestään ja uskon, että olen niissä suhteellisen hyvin onnistunut selostamalla ja kuvaamalla tutkimuksen eri vaiheet yksityiskohtaisesti. Lisäksi olen

tulososuuteen sisällyttänyt paljon alkuperäishavaintoja suorina lainauksina. Tällöin lukijallakin on myös mahdollisuus tulkita lisää ilmiötä.

Yhteenvetona tutkimustuloksista voin sanoa, että televisio toimii yhtenä olemassa olevana tekijänä lasten sosialisatioprosessissa, mutta keskeistä kasvattajan asemaa ei mielestäni sille voi antaa. Televisio-ohjelmat toimivat sukkulointikeinona sosiaalisessa lähipiirissä vanhempien, sisarusten ja ystävien välillä, mutta kunkin kohdalla kuitenkin eri merkityksissä. Perheen piirissä televisio näyttää limittyvän yhdeksi osaksi jäsenten yhteistä arkipäivää vahvistaen perhekoheesiota. Vanhempien osuus televisioympäristössä kasvattajana näyttäytyy enemmän sääntöjen ja valvonnan osuutena kuin ohjelmien sisällön tulkitsijoina tai muun keskustelun synnyttäjinä ohjelmien tiimoilta. Sen sijaan television merkittävyys mitä ilmeisimmin tulee esille lasten ja kavereiden yhteisessä sosialisatioprosessissa. Suositujen ohjelmien sisältöjä yhdessä työstitään ja tulkitaan. Epäselvää on kuitenkin se, että kuinka paljon ohjelmat todella vaikuttavat lasten kulttuuriin ja identiteetin muodostumiseen.

Merkittäväksi havainnoksi nousi se, että lapset osoittivat hyvin kypsää ajattelukykyä ikäisekseen ohjelmavalintojensa suhteen. Sain sellaisen kuvan, että he eivät anna television hallita itseään vaan itse hallitsevat televisiota.

11.2. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Laadullisen tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta tarkastellaan eri tavoin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa pätevyys on keskeinen ominaisuus, joka tarkoittaa tutkimuksen kohdentumista tarkoitettuun kohteeseen.

Tarkemmin sanottuna sitä kokonaisuutta, jossa tutkimuksen tulos vastaa hyvin tutkimukselle asetettuja päämääriä ja tutkimuskohdetta. Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan sen vapautta satunnaisista ja epäolennaisista tekijöistä. Eli tutkimusta heikentäviä virheitä voi ilmetä aineiston hankinnassa ja rajaamisessa. (Varto, 1992, 103,104.)

Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkijan liikkumisen edestakaisin aineiston analyysin, tehtyjen tulkintojen ja tutkimustekstin välillä. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuukin niihin valintoihin mitä tutkija on tutkimuksen eri vaiheissa tehnyt. Selkeä ja riittävä dokumentointi antaa lukijalle mahdollisuuden seurata tutkimuksen kulkua ja arvioida luokittelun onnistumista. (Eskola & Suoranta, 1998, 209, 210; Mäkelä, 1995,45.) Tutkija siis kirjaa ja perustelee omat luokitteluperustelunsa ja esittelee analyysin tueksi riittävästi alkuperäishavaintoja suorina lainauksina. Empiiristen havaintojen ja käsitteellisten luokitusten looginen yhteensopivuus vahvistaa näin analyysin luotettavuutta.(Mäkelä,1995,53,54; Grönfors,1985,178.)

Laadullisen tutkimuksen tutkimuskohde on yleensä ihminen ja ihmisen maailma. Tätä yhdistelmää voidaan kutsua elämismaailmaksi, jolla tarkoitetaan merkitysten kokonaisuutta. Näitä ovat yksilön, yhteisön, sosiaalisen vuorovaikutuksen, arvojen ja yleisesti ihmisten väliset suhteet. Nämä tutkittavat ilmiöt saavat lähtökohtansa ihmisen kokemustodellisuudesta. (Varto,1995,23,24.)

Fenomenologisessa tutkimuksessa keskeinen lähtökohta luotettavuuden arvioinnissa on tutkijan kyky tavoittaa ilmiö sellaisena kuin se tutkittavalle ilmenee. Fenomenologinen tutkimus pyrkii toisen ihmisen konstruktion ja tutkijan siitä tekemän rekonstruktion identtisyyttä. Sisäisen validiteetin sijasta puhutaankin vastaavuudesta. (Perttula, 1995,45;

Tynjälä, 1991,390.) Näin tutkimusprosessi ymmärretään kahden ihmisen merkityssuhteiden kohtaamisena tiedostaen kuitenkin tavoitteen absoluuttisen toteutumisen mahdottomuus. Tutkijan täytyisi olla yli-ihminen, jos hän kykenisi näkemään ”puhtaita ilmiöitä”, koska omat merkitysrakenteet ovat aina olemassa. Fenomenologisen näkökulman mukaan ihmisen elämismaailma on täydempi ja alkuperäisempi siinä hetkessä jossa ihminen elää kuin tutkimuksen käsitys siitä. Tutkimus on merkittävä, mutta rajoittunut tapa kerätä tietoa ihmisen elämismaailmasta. (Perttula,1995, 45.) Olennaista tutkimukseni luotettavuuden arvioinnin kannalta on tuotetun tiedon luonne, tiedon hankinta ja aineiston analyysi ja tulkinta.

Tutkimuksessani pyrin keräämään kokemuksellista tietoa 9-11 lapsilta siitä millaisena kasvattajana televisio ilmenee heidän sosialisatioprosessissaan. Lasten suhdetta televisioon on tutkittu hyvin paljon monista erilaisista näkökulmista ja usein aikuiskeskeisesti. Useimmiten on unohdettu lasten omat autenttiset kokemukset, jotka voivat olla hyvinkin merkittäviä näkökulmia ilmiön laajempaan ja syvällisempään ymmärtämiseen. Tutkimukseni 9-11 vuotiaat lapset kuuluvat tutkimusten mukaan siihen ikäluokkaan, jolloin televisionkatselu on runsasta ja merkittävä osa lapsen elämää. Siksi uskoin, että lapset itse voivat parhaiten kertoa millaisena oppimisympäristönä he television kokevat, millaisia tunteita ohjelmat herättävät heissä ja miten sosiaalinen lähipiiri vaikuttaa heidän television katseluunsa. Näin saamaani lasten kokemuksiin perustuvaa subjektiivista tietoa ei ole mahdollista yleistää, mutta se laajentaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ja lasten kokemusmaailmasta. Tynjälä (1991) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pitäisi puhua tutkimustulosten siirrettävyydestä eikä yleistettävyydestä. Siirrettävyys toiseen kontekstiin on mahdollista vain jos tutkittu ympäristö ja sovellusympäristö ovat samankaltaisia. (emt.,390.)

Tiedon hankinta tapahtui pääasiassa lapsen kotona etukäteissuunnittelun mukaisessa järjestyksessä. Tutkimusmenetelmänä käytin yksilöhaastattelua, koska uskoin saavani sitä kautta luotettavampaa tietoa. Huomasin, että konkreettinen läsnäolo ja vuorovaikutus tutkittavan kanssa mahdollisti haastattelutilanteessa havainnoida tutkittavan kokonaisvaltaista käyttäytymistä. Näiden näkökulmien perusteella pystyin ohjamaan haastattelun etenemistä mielekkääseen suuntaan. Tutkimukseni tarkoituksena oli ymmärtää lasten kuvaamia ilmaisuja ja ilmaisuilleen antamia merkityksiä siitä millainen kasvattaja televisio on heidän sosiaalisaatioprosessissaan.

Tutkimuksessa kvalitatiivisen aineiston analyysi ei ole niin yksiselitteinen kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, joka perustuu numeerisiin mittauksiin ja tilastollisiin menetelmiin. Lisäksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole selvästi toisistaan erottuvia vaiheita kuten kvantitatiivisessa. Aineiston keruu ja käsittely muun muassa kietoutuvat toisiinsa kvalitatiivisessa tutkimuksessa. (Hirsijärvi ym. 1996,125.) Aineiston analyysiprosessin kuvasin mahdollisimman tarkasti kohdassa laadullisen tutkimuksen toteuttaminen. Tämän analyysiprosessin kuvauksen avulla lukijalla on mahdollisuus seurata ja arvioida tutkimuksen empiirisen osan analyysin etenemistä ja luotettavuutta. Lisäksi luotettavuutta lisää se, että olen mahdollisimman paljon ottanut tulosuuteen alkuperäisiä lasten ilmaisuja asioista. Tulkintoja tehdessäni olen tietoisesti yrittänyt pitää erillään oman esiymmärrykseni tutkittavasta ilmiöstä. Uskon kuitenkin, että kirjallisuuden lukeminen aihealueelta ja televisio tuttuna ympäristönä osaltaan on helpottanut tavoittamaan ja ymmärtämään lasten käsityksiä ja kokemuksia.

11.3. Tutkimuksen hyödyntäminen ja jatkotutkimusajatuksia

Tutkimukseni laadullinen ja fenomenologinen lähestymistapa ovat olemukseltaan sellaisia, että tuloksia ei ole tarkoituksenmukaista yleistää laajempaan kontekstiin. Tutkimuksen tulokset sen sijaan kuvaavat hyvin haastattelemieni lasten subjektiivisia käsityksiä ja kokemuksia heidän suhteestaan televisioon. Lisäksi tutkimuksen henkilöt on valittu tietystä koulusta ja tutkimus on suoritettu tietyssä kontekstissa ja siksi tutkimustulosten yleistämisessä täytyy olla hyvin varovainen. Tutkimustulokset voivat kuitenkin avartaa kasvattajien ymmärrystä lapsen suhteesta televisioon.

Keskeisenä ajatuksena tässä tutkimuksessa oli saada laajempaa ymmärrystä siitä millainen kasvattaja televisio on 9-11 vuotiaiden lasten sosialisatioprosessissa. Tulokset osoittivat, että televisio ei ole saanut kovin merkittävää asemaa lasten sosiaalistamisessa. Toisaalta televisio kuuluu yhtenä osana lasten ja muiden perheenjäsenten arkipäivää ja ei voida niinkään sanoa että, televisio ei mitään merkitsisi. Vaikka lapset osoittivat kypsää ja aktiivista ajattelukykyä ohjelmavalintojensa suhteen se ei tarkoita sitä, että lapsi ei tarvitse minkäänlaista ohjausta asian suhteen. Lapsille on tärkeää, että vanhemmat ja koulutyöntekijät ovat kiinnostuneita siitä millaisia ohjelmia ja kuinka paljon lapset katsovat. Lisäksi kasvattajien on hyvä tiedostaa, että ohjelmien kautta välittyy usein sellaisia asioita, joita lapset eivät kehitysasteensa takia ole valmiita käsittelemään ja ottamaan vastaan. Toisaalta tietokaan ei ole aina asianmukaista ja siksi kasvattajien tulisikin olla valppaina ja kertoa lapsille välittömästi totuudenmukainen näkökulma asioista. Tärkeää on kuitenkin miettiä sitä, mikä todella on lasten katsottavaksi sopivaa.

Mielenkiintoisena jatkotutkimusaiheena heräsi ajatus, että samojen lasten käsityksiä ja kokemuksia voitaisiin tutkia pidemmällä aikavälillä eli esimerkiksi kahdeksantoista vuoden ikään saakka. Tällöin voitaisiin seurata muuttuvatko lasten käsitykset ja

kokemukset suhteestaan televisioon, kun kehitys ja kypsyys lisääntyvät, sosiaaliset suhteet ja tilanteet muuttuvat. Tutkimusta voisi myös laajentaa koskemaan vanhempia, sisarusia ja ystäviä, jolloin voitaisiin saada moniulotteisempi kuva ilmiöstä. Lisäksi tutkittavasta ilmiöstä voisi saada syvemmän kuvan jos tutkimusta jatketaan niistä tuloksista joita tämän tutkimuksen tulokset ovat tuottaneet.

LÄHTEET

- American Academy of Pediatrics. 2001. Children, Adolescents, and Television Pediatrics,107,(2),2001.
- Antikainen, A. 1993. Kasvatus, Koulutus ja Yhteiskunta, 12. Porvoo: WSOY graafiset laitokset.
- Cantor, J. 2001. The Media and Children's Fears, Anxieties and Perceptions of Anger. Teoksessa; Singer, D.& Singer, J.2001. Handbook children and the media. Printed in the United of America
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. 2 painos.WSOY. Juva.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2 painos, Vastapaino Jyväskylä 1998.
- Kytömäki, J. 1999. Täytyy katsoa, jos saa katsoa. Tummanvuoren kirjapaino OY, Vantaa 1999.
- Hautakangas, M. 2003. Rakasta, rakastele ja unhoita eli romanttinen ja seksikäs mediakulttuurimme. Peili. 2003, (3) Lasten ja nuorten mediakulttuurin lehti. Vammalan Kirjapaino Oy.
- Higgs, P. 1995. Metatheories in Philosophy of Education : Introductory Overview. Teoksessa P. Higgs (toim.) Metatheories in Philosophy of Education. Johannesburg: Heinemann, 3-19.
- Hirsijärvi,S. & Huttunen,J. 1997. Johdatus kasvatustieteeseen. 4-5 painos, WSOY-kirja painoyksikkö Juva 1997.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Uudistettu 10 painos. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004.

- Huntemann, N. & Morgan, M. 2001. Mass Media and Identity Development. Teoksessa Singer, D.& Singer,J. 2001. Handbook children and the media. Printed in the United State of America.
- Kellner,D. 1995. Mediakulttuuri. Alkuteos: Media culture. Cultural studies, identity and politics between the modern and the postmodern. Tammer-Paino OY. Tampere 1998.
- Lehtovaara, M. 1988. Aikuinen lapsen tietoisuuden tutkijana ja kehittäjänä. Teoksessa Kohonen & M. Lehtovaara (toim.) Näkökulmia kokonaisvaltaiseen kielten oppimiseen peruskoulun kielten opetuksen kehittämiskysymyksiä. Tampereen yliopisto. Tampereen opettajakoulutuslaitoksen julkaisuja A10. 233-256.
- Liikkanen, M. 1993. Televisio, video, kotitietokoneet ja radio-sähköisen kuvan ja uusien ilmaisutapojen läpimurtoja. Teoksessa Arjen kulttuuria, vapaa-aika ja kulttuuriharrastukset vuosina 1981 ja 1991. Suomen virallinen tilasto, Painatuskeskus Oy Helsinki 1993.
- Luukka ,M-R.,Hujanen,J.,Lokka,A.,Modinos,T.,Pietikäinen & Suoninen, A. (2001). Mediat nuorten arjessa. 13-19-vuotiaiden nuorten mediakäytöt vuosituhaten vaihteessa. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä 2001.
- Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. 1997. Näkökulmia kehityspsykologiaan. WSOY- Kirjapainoyksikkö Porvoo 1997. MTV, 3. 05.01.2004. Ohjelma 45-minuuttia. Aiheena Aasian katastrofi
- Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. WS Bookwell Oy Porvoo 2001.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen aineiston arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, K. (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Oy Gaudeamus Ab. Painokaari Oy, Helsinki.
- Nyyssölä, K. 2005. Television ja koulun kytkös oppimisessa. Nuorisotutkimus 2, 2005 23.vuosikerta. Hakapaino Oy, Helsinki.

- Opetusneuvos, opetushallituksessa. 2004. Mitä televisiosta voi oppia. Spektri, opetushallituksen lehti, (4),2004. Edita Prima OY.
- Piaget, J. 1988. Lapsi maailmansa rakentajana. WSOY:n graafiset laitokset Juva 1988.
- Perttula, J.1995. Kokemuksen tutkimuksen luotettavuudesta. Kasvatus 1, 39-47.
- Pulkkinen, L. 1997. Lapsesta aikuiseksi. 2. painos. WSOY:n graafiset laitokset, Juva 1997.
- Postman, N. 1982. Lyhenevä lapsuus. WSOY:n graafiset laitokset, Juva 1985.
- Haejung, P. 2001. The History of Children's Use of Electronic Media. Teoksessa Singer, D. & Singer,J. 2001. Handbook children and the media. Printed in the United States of America.
- Ihanus, J. 1989. Siruna kuvien virrassa. Television ja perheen vuorovaikutus. Teoksessa Elämää kuva virrassa. Heikkinen, K. (toim.) Painokaari Oy, Helsinki 1989.
- Rauhala, L. 1989. Ihmisen ykseys ja moninaisuus. Helsinki: Gaudeamus.
- Rauste-Von Wright, M.& Von-Wright, J. 1997. Oppiminen ja koulutus. WSOY:n graafiset laitokset, Juva 1997.
- Rydin, I. 1984. TV-ajan lapset. Kuvasta, äänestä ja sanasta lapsen ajattelussa. Oy Yleisradio AB suunnittelu- ja tutkimusosasto. Oulun Yliopisto
- Salminen, A.1998.Lapsen Kuvallinen ympäristö.Teoksessa Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Keskustellaan televisiosta,10.3.Painos 11/88. Helsinki: Painotalo Mikrotor.
- Saariluoma, P. 2001. Moderni kognitiotiede. Teoksessa Saariluoma, P., Kamppinen, M & Hautamäki, A. 2001. Moderni kognitiotiede. Helsinki: Gaudeamus.
- Satulehto, M. 1992. Elämismaailma tieteiden perustana: Edmund Husserlin tieteen filosofia. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Shaffer,D.R.1994. Social and Personality development. 3 rd.ed.. Printed in the Unite States of America.
- Suhonen, P. 1995. Mediat me ja ympäristö. Tammerpaino Oy, Tampere 1994.

- Suoninen, A. 1993. Televisio lasten elämässä. Jyväskylän yliopiston monistuskeskus, offset 1993 & Kirjapaino Kari Ky, Jyväskylä 1993.
- Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2003.
- Soramäki, M. 1990. Mediat Yli Rajojen, näkökulmia joukkoviihteen tuotantoon jakeluun. Painokaari Oy. Helsinki 1990.
- Tervaportti, S. 2000. Nuorten ajatuksia television merkityksestä. Pro gradu-tutkielma Kasvatustieteen laitos. Kasvatustieteellinen tiedekunta, Tampereen yliopisto. Tampere.
- Tynjälä, P.1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Kasvatus, Valkonen, S., Pennonen, M. Lahikainen, A,R. 2005. Televisio pienten lasten arjessa. Teoksessa, Lapsuus Media- Maailmassa. Tammer- Paino, Tampere 2005.
- Valkonen ,S., Pennonen ,M & Lahikainen, A,R. (2005). Televisio pienten lasten arjessa. Lapsuus Mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan.
- Valli, R. 2004. Printti pitää pintansa. Spektri Opetushallituksen lehti, (4) 2004. Edita Prima OY.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Kirjayhtymä Oy.Helsinki.
- Varto, J. 1992. Fenomenologinen tieteen kritiikki. Tampere: Tampereen yliopisto
- Werner, A. 1996. Lapset ja televisio. Tammer- Paino, Tampere 1996
- Ziehe, T. 1991. Uusi nuoriso, epätavanomaisen oppimisen puolustus. Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 1991.

LIITE

Liitteessä tuon esille haastattelurungon, johon haastattelut perustuivat.

1. Onko teillä useampi kuin yksi televisio ja minne ne on kotona sijoitettu?
2. Kuinka paljon katsot televisiosta ja kuinka tärkeä se sinulle on ?
3. Mitä harrastat vapaa-aikoina ja millä sijalla televisio on?
4. Millaisia ohjelmia yleensä katsot ja miksi juuri sellaisia ?
5. Katsotko yksin tai yhdessä jonkun muun kanssa ?
6. Saatko itse päättää mitä televisiosta katsot?
7. Vaikuttavatko vanhemmat, sisarukset tai ystävät siihen mitä katsot ja milloin katsot?
8. Puhutko joidenkin kanssa jälkeinpäin ja miksi?
9. Onko televisio-ohjelmista jotain hyötyä sinulle esim. mitä koet oppivasi sen kautta?
10. Koetko oppivasi televisio-ohjelmien kautta sellaista jota et koulussa oppisi?
11. Kuinka tärkeäksi näet televisio-ohjelmat oppimisen kannalta?
12. Jos olet surullinen millaisia ohjelmia silloin mieluummin katsot tai?
13. Jos olet iloinen millaisia ohjelmia silloin katsot?
14. Millaisia ohjelmia et halua katsoa ja miksi?
15. Katsotko esimerkiksi sellaisia ohjelmia joita vanhemmat ovat kieltäneet sinua katsomasta?
16. Millaiset ohjelmat pelottavat sinua, jos pelottaa puhutko siitä jonkun kanssa vai miten toimit, että pelko häviää?
17. Onko sellaisia ohjelmia joita et ymmärrä tai koet niiden ahdistavan ?
18. Kysytkö esim. vanhemmilta jos et ymmärrä jotain asiaa televisiosta jota katsot?
19. Nykyään ohjelmien alussa kerrotaan, että ohjelma saattaa sisältää voimakkaita kohtauksia ja siten ei suositella alle viisitoistavuotiaalle, miten silloin toimit?
20. Saatko jostain ohjelmista jotain selviä malleja tai ohjeita kuinka tulee toimia arkipäivätilanteissa esimerkiksi pukeutumiseen ja musiikkiin?
21. Jos saisit itse päättää televisiossa lähetettävistä ohjelmista niin millaisia ne olisivat ?
22. Onko sinulla jotain mielihohjelmia joita täytyy välttämättä katsoa jos on niin miksi ?

23 Nauhoitatko ohjelmia ?

24 Onko sinulla kotona tietokone käytössä jos on niin kuluuko siihen aikaa enemmän kuin television katseluun?

